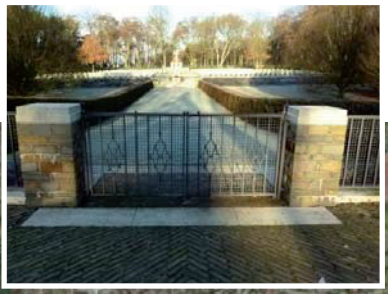
Gemeente Mook en Middelaar

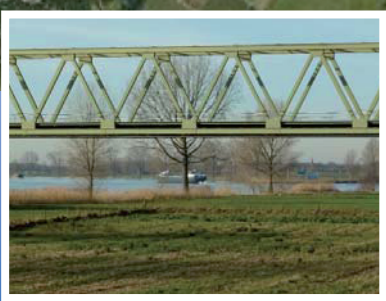
Ruimtelijke Analyse

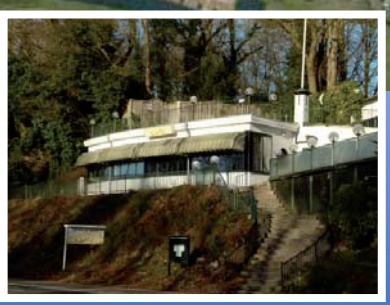

Inhoudsopgave

Ruimtelijke analyse **5**

Hoofdstuk 1 Voorwoord **7**

Hoofdstuk 2 Een toetsingskader voor heel Mook en Middelaar **9**
2.1 Doel & aanleiding 9
2.2 Plangebied 9

Hoofdstuk 3 De ruimtelijke opbouw van Mook en Middelaar in drie lagen **11**
3.1 Ondergrondlaag 11
3.2 Netwerklaag 12
3.3 Occupatielaag 12

Hoofdstuk 4 De ondergrondlaag **13**
4.1 Basiskaarten 13
4.2 Gebiedsindeling 17
4.3 Gebiedsbeschrijvingen 18
4.4 Waardering 21

Hoofdstuk 5 De netwerklaag **25**
5.1 Basiskaarten 25
5.2 Gebiedsindeling 31
5.3 Gebieds- en structuurbeschrijvingen 32
5.4 Waardering 38

Hoofdstuk 6 De occupatielaag **41**
6.1 Basiskaarten 41
6.2 Gebiedsindeling 49
6.3 Gebiedsbeschrijvingen 50
6.4 Beschrijving monumenten en objecten 56
6.5 Waardering 67

Hoofdstuk 7 Bronvermelding **71**

Kaarten **73**

Bijlage 1 Kaart occupatielaag **75**

Bijlage 2 Kaart netwerklaag **77**

Bijlage 3 Kaart ondergrondlaag **79**

Vaststellingsbesluit **81**

Ruimtelijke analyse

Hoofdstuk 1 Voorwoord

De gemeente Mook en Middelaar heeft in het verleden weinig tot geen beleid gehad ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit en/of beeldkwaliteit. Dit heeft ertoe geleid dat op ad hoc basis meegewerkt is aan bouwinitiatieven die alleen op welstandsniveau (en dus alleen op kavelniveau) werden beoordeeld. Hierdoor zijn oude structuren en cultuurhistorisch waardevolle elementen aangetast of misschien zelfs wel verdwenen.

Om dit tegen te gaan is binnen de gemeente Mook en Middelaar een proces gestart wat er toe moet leiden dat niet alleen de huidige ruimtelijke kwaliteit beter wordt geconserveerd, maar daarnaast de ruimtelijke kwaliteit moet versterken. Om te komen tot deze beleidsdoelstelling is bepaald dat er drie stappen ondernomen moesten worden. Ten eerste is de commissie ruimtelijke kwaliteit binnen de gemeente Mook en Middelaar ingesteld. Deze commissie geeft een onafhankelijk advies over nieuwe ruimtelijke initiatieven. Hierdoor ontstaat er oog voor de ruimtelijke kwaliteit. Ten tweede is afgesproken dat er voor de gehele gemeente Mook en Middelaar een 'ruimtelijke analyse' wordt opgesteld. In deze ruimtelijke analyse zijn de cultuurhistorische, landschappelijke en ruimtelijke elementen vastgelegd en (gemotiveerd) beoordeeld middels een waardering. Ten derde zal de gemeente Mook en Middelaar als vervolg op de 'ruimtelijke analyse' aan de slag gaan met een nieuwe welstandsnota. De 'ruimtelijke analyse' zal als basis moeten gaan fungeren voor de welstandsnota.

De 'Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar' is bedoeld als beleidsdocument op basis waarvan nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen getoetst kunnen worden. Daarnaast kan de analyse gebruikt worden als basis voor toekomstige ruimtelijke beleidsdocumenten. Naast het praktisch gebruik geeft de 'Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar' een goed inzicht in de ruimtelijke kwaliteiten van de gemeente Mook en Middelaar. In de analyse wordt aan de hand van de lagenbenadering de verschillende deelgebieden van de gemeente Mook en Middelaar omschreven. De ruimtelijke analyse kan tevens gezien worden als een naslagwerk Bij het lezen van de analyse blijkt eens te meer dat de gemeente Mook en Middelaar een zeer divers grondgebied heeft met over het algemeen een hoge ruimtelijke kwaliteit.

Hoofdstuk 2 Een toetsingskader voor heel Mook en Middelaar

2.1 Doel & aanleiding

Wanneer niet is vastgelegd welke ruimtelijke kwaliteiten in de gemeente belangrijk zijn en welke behouden moeten worden, bestaat het risico dat de ruimtelijke kwaliteit wordt aangetast door ruimtelijke ingrepen. Om de ruimtelijke kwaliteit te kunnen bewaken heeft de gemeente een ruimtelijke analyse opgesteld.

Het doel van het beleidsdocument is tweeledig:

- Het is het toetsingskader voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.
- Het is de basis voor toekomstige ruimtelijke beleidsdocumenten, waaronder de te actualiseren welstandsnota.

De ruimtelijke analyse is een adequaat, integraal toetsingskader op basis van een waardering over wat wel en wat niet bijdraagt aan de ruimtelijke kwaliteit, waarmee adviezen voor ruimtelijke ontwikkelingen door de commissie ruimtelijke kwaliteit kunnen worden onderbouwd. De houdbaarheid van deze adviezen is daarmee zekergesteld.

In de ruimtelijke analyse zijn de cultuurhistorische, landschappelijke en ruimtelijke elementen vastgelegd en (gemotiveerd) beoordeeld middels een waardering. Bij ruimtelijke elementen kan het gaan om zowel gebieden en structuren (groot en klein) als om objecten (gebouwen, kunstwerken et cetera.). De beschrijving en waardering van deze elementen zijn raadpleegbaar via een digitale en analoge kaart.

De ruimtelijke analyse gaat in het kort over:

- Wat is er (welke ruimtelijke elementen zijn er)?
- Wat vinden we ervan (waardering)?

Op basis van de ruimtelijke analyse kan ruimtelijk beleid worden uitgewerkt. Daarbij gaat het over de vraag:

- Wat willen we met de bestaande ruimtelijke elementen?

2.2 Plangebied

De ruimtelijke analyse heeft betrekking op het gehele gemeentelijke grondgebied. Het totale oppervlak bedraagt 18,82 km^2 waarvan 0,48 km^2 bestaat uit water.

De gemeente Mook en Middelaar heeft circa 8.000 inwoners verdeeld over de kernen:

- Molenhoek (circa 3.750 inwoners);
- Mook (circa 3.000 inwoners);
- Middelaar (circa 900 inwoners);
- Plasmolen (circa 325 inwoners).

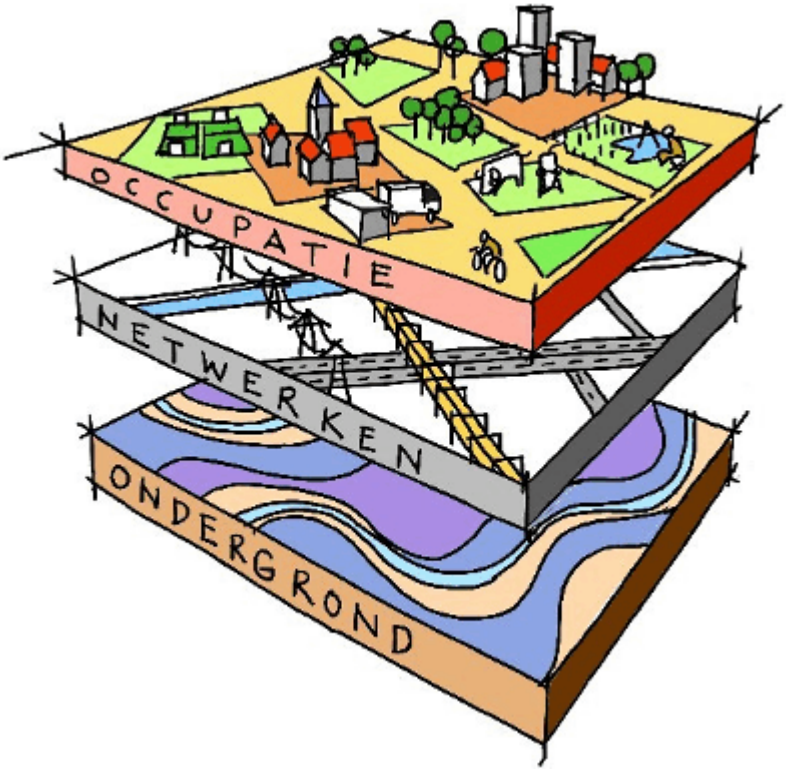
Daarnaast woont in het buitengebied nog een gering aantal inwoners.

Karakteristieke landschapselementen binnen de gemeente zijn:

- De Maas met de uiterwaarden en rivierdorpen;
- De Mookerplas;
- Het heuvellandschap van stuwwallen met bebossing en de Mookerheidevelden.
- Landgoed Jachtslot De Mookerheide.

Mook is vooral bekend van de Slag op de Mookerheide op 14 april 1574, een veldslag tussen de Oranjes en de Spanjaarden tijdens de Tachtigjarige Oorlog. Tijdens de Franse bezetting werd op 23 oktober 1800 de gemeente Mook en Middelaar gevormd.

Hoofdstuk 3 De ruimtelijke opbouw van Mook en Middelaar in drie lagen

Schematische opbouw van het landschap volgens de lagenbenadering (teksten en afbeelding: www.ruimtexmilieu.nl)

Om de ruimtelijke kwaliteit van de gemeente op een goede en consequente wijze te kunnen ontleden is gebruik gemaakt van de lagenbenadering. Middels de lagenbenadering is er een verdeling aangebracht in alle aanwezige gebieden, objecten en structuren (de ruimtelijke elementen) binnen de gemeente. Per laag zijn deze elementen gewaardeerd ten opzichte van elkaar en ten opzichte van de waarde die ze vertegenwoordigen in een grotere context (regionaal en soms nationaal).

3.1 Ondergrondlaag

De ondergrondlaag kent een lange ontstaansgeschiedenis en is kwetsbaar; belangrijke veranderingen vergen al gauw meer dan een eeuw tijd. Daarom is een zorgvuldige omgang gewenst en is de ondergrond mede structurerend voor de bovenliggende lagen: de netwerklaag en de occupatielaag.

Interpretatie

In deze ruimtelijke analyse wordt in de ondergrondlaag de wijze beschreven waarop het landschap is ontstaan door natuurlijke factoren (het a-biotische proces). De ondergrondlaag bestaat uit:

1. Geomorfologie
2. Bodemsoorten;
3. Hoogteverloop.

3.2 Netwerklaag

Netwerken kennen hoge aanloopkosten en lange aanlooptijden. Belangrijke veranderingen in deze laag duren circa 20 tot 80 jaar. Netwerken vormen een belangrijke voorwaarde voor stedelijke en economische dynamiek. Bij de ruimtelijke planvorming is het essentieel de eigenschappen en functies van deze netwerken in beeld te brengen en de eisen die deze stellen aan de ruimte vast te leggen.

Interpretatie

In de ruimtelijke analyse wordt onder de netwerklaag verstaan alle nog bestaande structuren of delen van structuren die nog aanwezig zijn. De netwerklaag bestaat uit:

1. De waterstructuur;
2. De wegen- en spoorwegenstructuur;
3. De groenstructuur;
4. De energie-infrastructuur.

3.3 Occupatielaag

De occupatielaag kent een hoge dynamiek. Veranderingen voltrekken zich veelal binnen één generatie (10 tot 40 jaar). Feitelijk bestaat de occupatielaag uit de gebruikspatronen die voortkomen uit het menselijk gebruik van de ondergrond en de netwerken. Bij ontwikkelingen die een verandering in de occupatielaag tot gevolg hebben moet rekening worden gehouden met de eigenschappen en functies van de ondergrond en de netwerken en de eisen die deze lagen stellen aan het ruimtegebruik.

Intepretatie

In de occupatielaag wordt zichtbaar wat het grondgebruik is en welke bebouwing of andere objecten er zijn. In de occupatielaag gaat het naast de zichtbare bebouwing ook over het verloren gegane of archeologie. De occupatielaag bestaat uit een overzicht van:

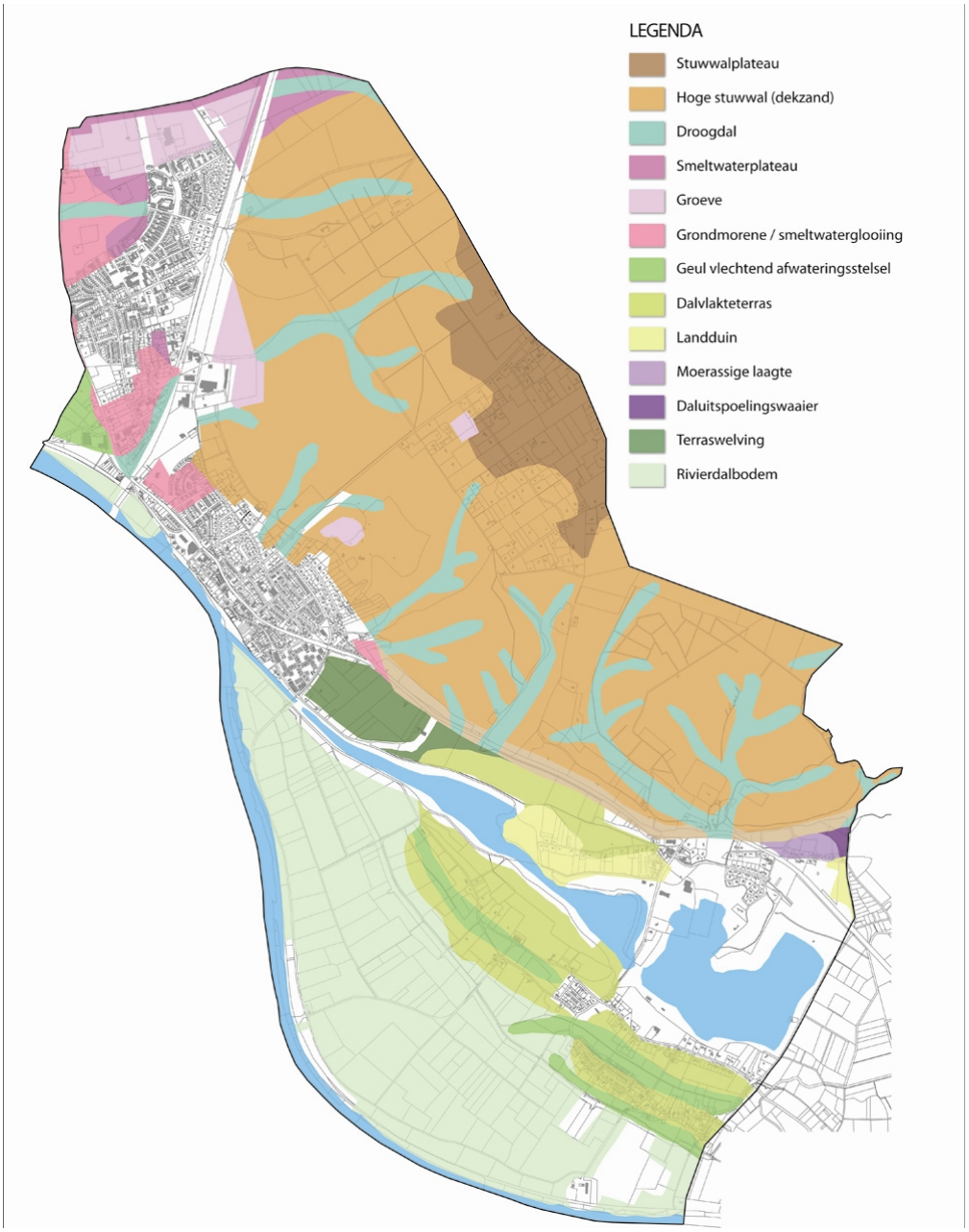
1. Het grondgebruik;
2. De aanwezige bebouwing (inclusief rijks- en gemeentelijke monumenten);
3. Archeologische monumenten en relevante bouwwerken.

Hoofdstuk 4 De ondergrondlaag

Het landschap binnen de gemeente Mook en Middelaar is divers en heeft opvallende hoogteverschillen. De intensiteit waarin binnen een klein gebied een stuwwal, rivierduinen en beek- en rivierdalen aanwezig zijn maken het gemeentelijk grondgebied voor Nederlandse begrippen uniek.

4.1 Basiskaarten

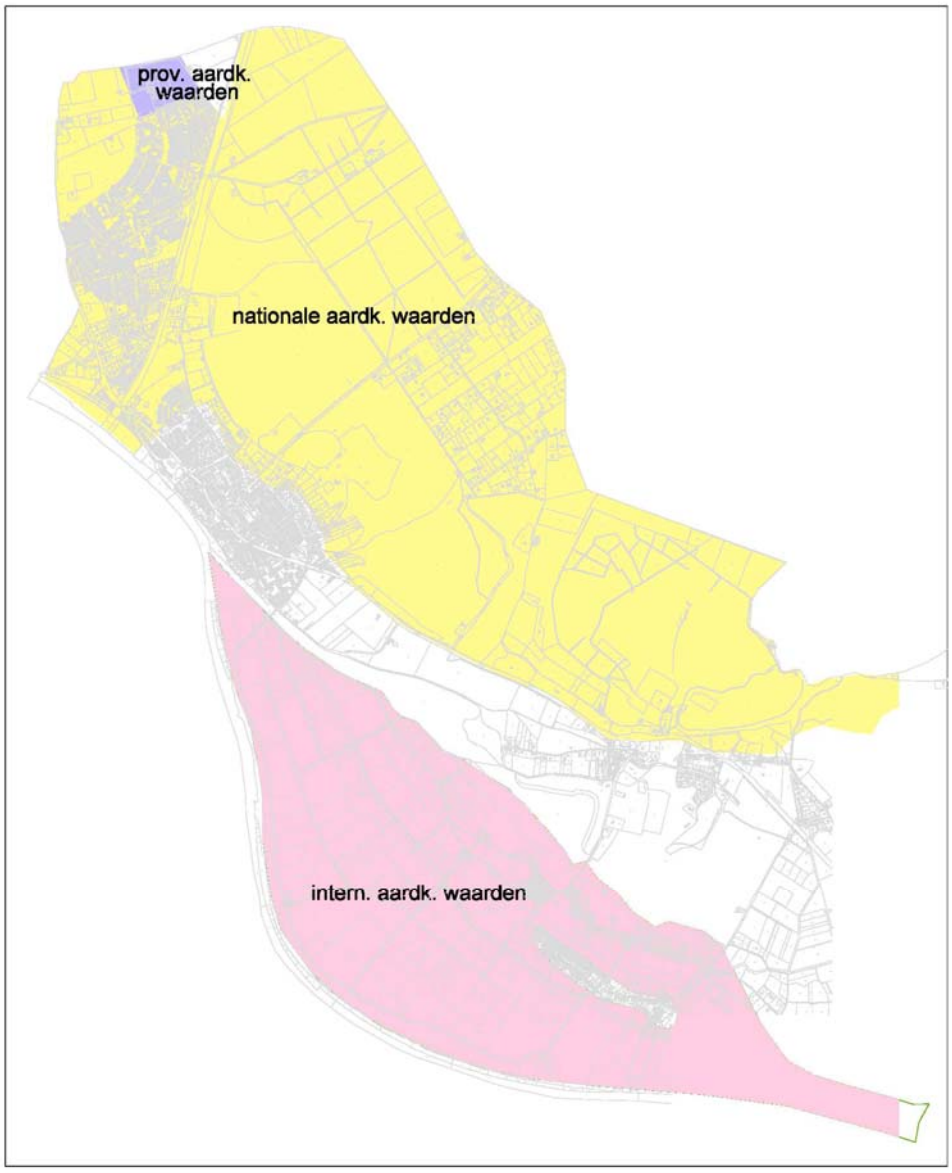
4.1.1 Geomorfologie

Geomorfologische kaart

Het landschap binnen de gemeente is het resultaat van een eeuwenlang proces van erosie door ijs, water en wind. Het van tijd tot tijd wijzigende verloop van de Maas heeft in het dal gezorgd voor kleinere hoogteverschillen in de vorm van terrasvlaktes en stroomruggen. De stuwwal is gevormd door de door het landijs vooruitgestuwde bodem. Deze stuwwal is in de loop der tijd afgevlakt en begroeid geraakt. De begroeiing is op enkele plekken in de loop der tijd weer verdwenen.

De wind heeft in het gebied rondom Plasmolen gezorgd voor het ontstaan van een landschap van rivierduinen. Dit gebied had daarnaast door de lagere ligging en het opkomende water uit de stuwwal het karakter van een moerasgebied. De rivierduinen binnen de gemeente zijn grotendeels afgegraven en het watersysteem wordt door menselijk toedoen tegenwoordig dusdanig gecontroleerd dat het karakter van een moerasgebied grotendeels verloren is gegaan.

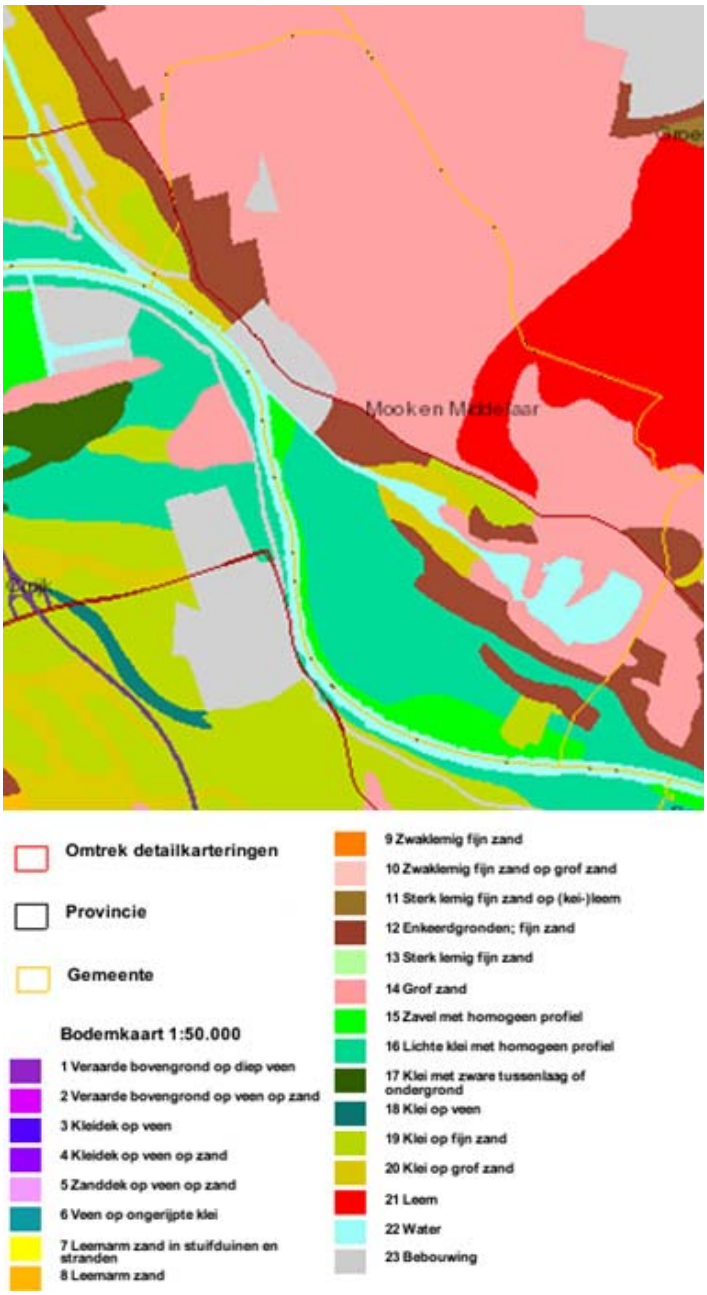

Aardkundige waarden

Binnen de gemeente ligt een drietal gebieden met een bijzondere aardkundige waarde. De Maas met aangrenzende overstromingsgebieden is aangewezen als een gebied met internationaal bijzonder aardkundige waarden. De Stuwwal is voor Nederlandse begrippen uniek en is daarom aangewezen als gebied met een hoge nationale aardkundige waarde. Binnen de provincie Limburg is het Lierdal een gebied met een bijzondere bodemopbouw en daarom aangewezen als gebied met een hoge provinciale aardkundige waarde.

Bij aardkundige waarden gaat het, anders dan bij archeologische waarden, om de opbouw van de bodem in combinatie met het hoogteverloop van het gebied.

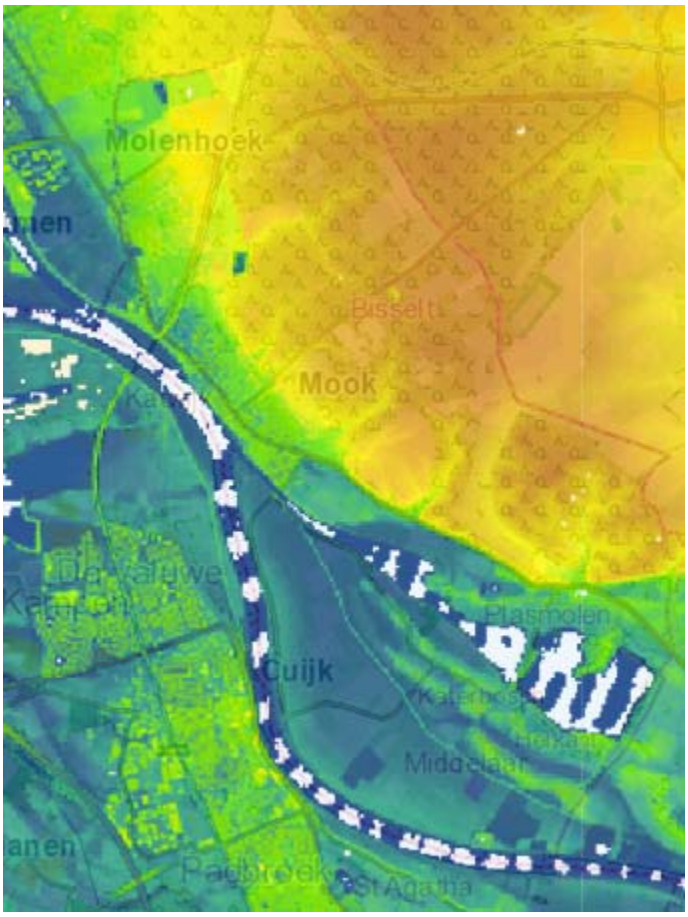
4.1.2 Bodem

Bodemkaart

De bodemopbouw bestaat hoofdzakelijk uit zand. Op de Sint Jansberg komen lössgronden voor. Langs de Maas bestaan de gronden uit een combinatie van zand, klei en grind ontstaan door aanvoer van sediment door de Maas.

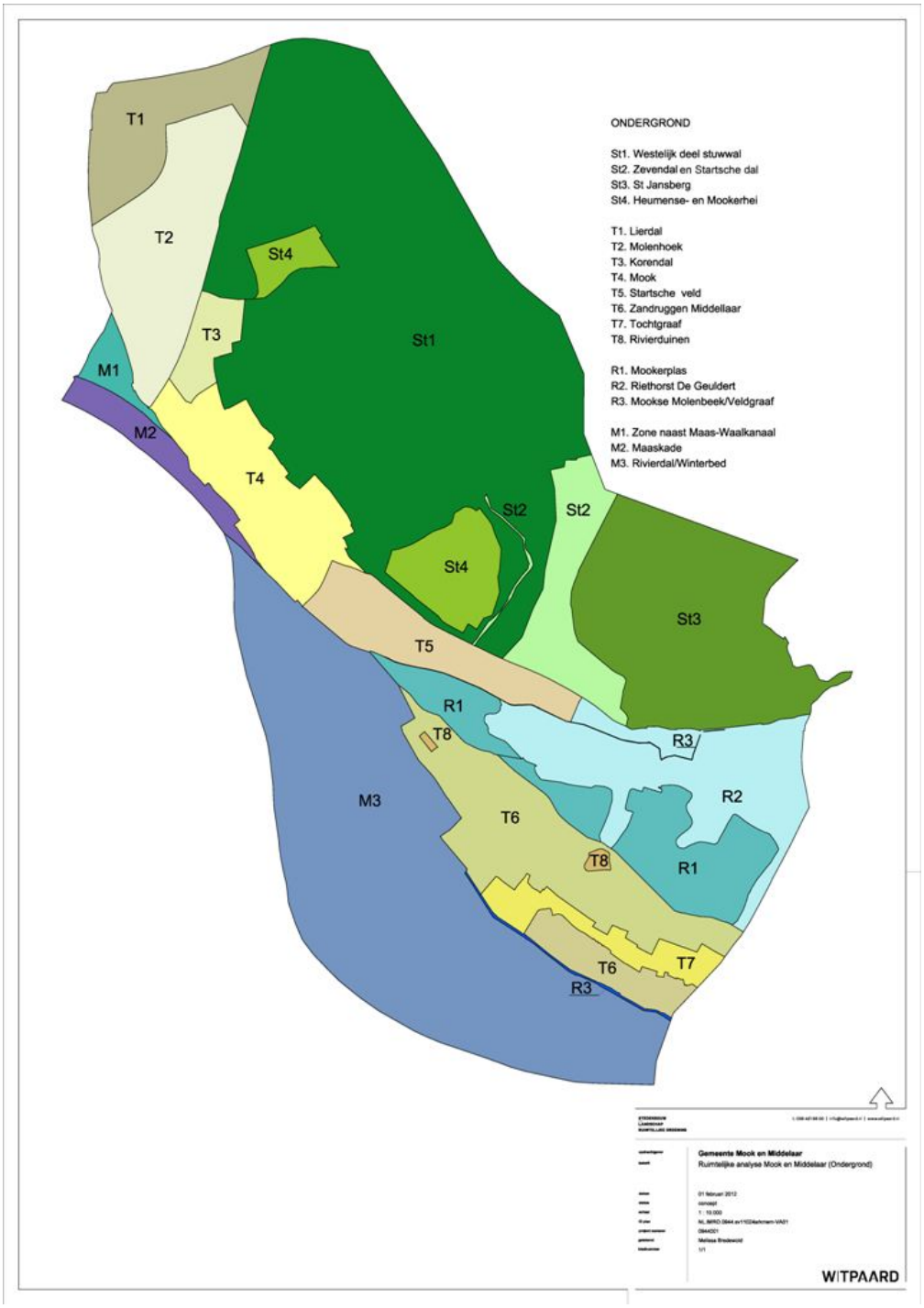
4.1.3 Hoogteverloop

Hoogtekaart www.ahn.nl

Het hoogteverschil tussen het hoogste en laagste punt binnen de gemeente bedraagt ruim 65 meter (circa 10,0 meter NAP t.o.v. circa 75 meter NAP). Tussen de rand van de Stuwwal en de Maas zijn de hoogteverschillen gering. Er is sprake van een steilrand tussen het vlakke deel van de gemeente en de rand van de stuwwal. De steilrand overbrugt een hoogteverschil van grofweg 10 á 20 meter. In het noordelijke deel van de gemeente, het Korendal en het Lierdal, is er sprake van een geleidelijker hoogteverloop.

4.2 Gebiedsindeling

Om de landschappelijke opbouw van de gemeente beter inzichtelijk te maken is een verdeling gemaakt in vier gebieden:

- Stuwwal (St)
- Rivierduinen & moerasvlaktes (R)
- Terrassenlandschap (T)
- Maasdal (M)

Deze landschappen zijn herkenbaar en primair gevormd door a-biotische processen (de ondergrondlaag). In meer of mindere mate zijn deze landschappen bewerkt door de mens (biotische processen), echter de begrenzingen van deze landschappen zijn ontstaan vanuit de geomorfologische opbouw.

4.2.1 Stuwwal

De stuwwal is onderverdeeld in de volgende gebieden met elk hun eigen karakteristiek:

- St1. Westelijke deel stuwwal
- St2 Zevendal en Startsche dal
- St3. St Jansberg
- St4. Heumense en Mookerheide

4.2.2 Terrassenlandschap

In het terrassenlandschap liggen de volgende gebieden met elk hun eigen karakteristiek:

- T1. Lierdal
- T2. Molenhoek
- T3. Korendal
- T4. Mook
- T5. Startsche veld
- T6. Zandruggen Middelaar
- T7. Tochtgraaf
- T8. Rivierduinen

4.2.3 Rivierduinen & moerasvlaktes

In het rivierduinen en moerasvlaktelandschap liggen de volgende gebieden met elk hun eigen karakteristiek:

- R1. Mookerplas
- R2. Riethorst-De Geuldert
- R3. Mookse Molenbeek en Veldgraaf

4.2.4 Maasdal

In het Maasdal liggen de volgende gebieden met elk hun eigen karakteristiek:

- M1. Zone naast Maas - Waal Kanaal
- M2. Maaskade
- M3. Rivierdal / winterbed

4.3 Gebiedsbeschrijvingen

4.3.1 St1. Westelijke deel stuwwal

De stuwwal in het noordelijke deel van de gemeente is de meest zuidelijke stuwwal in Nederland en ontstaan in de voorlaatste ijstijd door het opstuwen van de bodem door het landijs. De stuwwal heeft veel glooiingen en bereikt hoogtes tot ruim 75 meter NAP. De stuwwal is door erosie afgevlakt waardoor de hellingen glooiend zijn en doorsneden door voormalige smeltwaterdalen (geulen). De stuwwal is een infiltratiegebied van het grondwatersysteem "Het Stuwwalsysteem van Nijmegen". Op de geomorfologische kaart is het systeem van voormalige smeltwaterdalen (geulen) nog duidelijk herkenbaar. Deze geulen zijn grotendeels droog komen te liggen.

De zuidelijke rand van de stuwwal is relatief steil. Dit komt omdat de rand van de stuwwal is afgeschuurd door de "Oer Rijn" waarvan de loop door dit gebied heeft gelegen.

De stuwwal is grotendeels bebost met uitzondering van de kampontginningen.

4.3.2 St2 Zevendal en Startsche dal

Het Zevendal is een bijzonder exemplaar van een droogdal vanwege de sterke gebogen vorm. In de droogdalen vloeide na de ijstijd de ontdooide bovenlaag naar beneden. Het Zevendal is niet bebost en grotendeels in gebruik voor landbouw. Het Startsedal is een van de mooiste voorbeelden van een dieper ingesneden droogdal, een prachtig relict uit de ijstijd.

4.3.3 St3. St Jansberg

De Sint Jansberg in het noordoostelijke deel van de gemeente maakt onderdeel uit van de stuwwal. In deze berg ligt een ijskelder (niet binnen gemeentegrens) waarin veel soorten vleermuizen verblijven. Aan de voet van dit deel van de stuwwal komt het geïnfiltreerde water omhoog in de vorm van kwelmeren of vennen zoals de Geuldert. Ook de Mookse Molenbeek en de hierop afwaterende Helbeek en de Drie Meertjes worden gevoed door de watervoerende lagen van de stuwwal. Deze waardevolle bronbeken hebben een relatief natuurlijk karakter. Ook komt op sommige plaatsen het water aan de oppervlakte op de stuwwal zelf, in de bossen. Door de aanleg van de Mookerplas zijn de beken sterk verdroogd.

4.3.4 St4. Heumense en Mookerheide

Op enkele plekken zijn de gronden van de stuwwal in de loop der tijd schraler geworden. Hierdoor zijn heidevelden ontstaan. De Mookerheide is het grootste heideveld en het meest waardevol vanwege het weidse uitzicht over de stuwwal en het Maasdal richting Brabant.

4.3.5 T1. Lierdal

Het Lierdal is een deel van de flank van de stuwwal. Het Lierdal kenmerkt zich door een spoelzandvlakte (Sandr). Deze vlakte is met name zichtbaar in de Kuil . Een deel van de gronden van de Kuil is in de 20^{e} eeuw afgegraven ten behoeve van zandwinning (tot 10 meter diep). Na latere ophogingen is het hoogteverschil circa 4 tot 5 meter. Voor het Lierdal geldt dat het hoogteverloop van de stuwwal richting het Maasdal geleidelijker is dan in andere delen van de gemeente.

4.3.6 T2. Molenhoek

Door bebouwing van dit gebied is de geomorfologie verstoord geraakt. Om deze reden is dit gebied niet relevant voor de ondergrondlaag, het is ontstaan door menselijk handelen.

4.3.7 T3. Korendal

Voor het Korendal geldt dat het hoogteverloop van de stuwwal richting het Maasdal geleidelijker is dan in andere delen van de gemeente. Het Korendal is lange tijd in gebruik geweest als grindafgraving. Daardoor is de geomorfologische opbouw verstoord geraakt en het gebied afgevlakt.

4.3.8 T4. Mook

De ligging van de kern Mook op de smalle overgang tussen stuwwal en de rivier de Maas wordt op sommige plekken gekenmerkt door de waarneembare hoogteverschillen. Met name aan de beide zijden; langs de Stuwwal en langs de Maas. Gezien vanaf bijvoorbeeld de Kerkstraat is de geomorfologische opbouw duidelijk herkenbaar. In de andere delen van Mook is de ondergrondlaag grotendeels verstoord door menselijk handelen.

4.3.9 T5. Startsche veld

Het Startsche veld is één van de terrasvlaktes en deze is nog onbebouwd en open. Omdat het om een klein gebied gaat en het hoogteverschil klein is, is de beleefbaarheid van het terrassenlandschap miniem.

4.3.10 T6. Zandruggen Middelaar

Middelaar, met de buurtschappen Katerbosch en Heikant, ligt verdeeld over de voormalige zandruggen van de rivier de Maas. Het verloop van de Maas is in het Maasdal in de loop der tijd voortdurend gewijzigd. Na de laatste ijstijd was het nog lange tijd vrij koud, waardoor de Maas soms droog stond en er weinig begroeiing was. Hierdoor werd door de wind veel zand uit de droge rivierbedding opgewaaid en verderop afgezet. Middelaar ligt op zandruggen van opgewaaid zand. Tussen de twee zandruggen ligt de Tochtgraaf. Binnen het gebied liggen ook twee rivierduinen (afzonderlijk beschreven).

4.3.11 T7. Tochtgraaf

De Tochtgraaf is een beek in een oude geul van het Maasdal. De Tochtgraaf ligt tussen de twee bebouwingslinten (de zandruggen) van Middelaar en is niet breder dan een flinke sloot. Direct langs de sloot liggen weilanden. De Tochtgraaf watert via de Broekesbeek af op de Mookerplas.

4.3.12 T8. Rivierduinen

Belangrijk in de ondergrond van het terrassenlandschap zijn de afzettingen van klei met daarboven door de Maas afgezette grove, grindhoudende zanden. Doordat de Maas zich in een latere periode in de genoemde afzettingen insneedt, maar zich ook langzaam verplaatste, ontstonden de hoog-, midden- en laagterrassen (met de oorspronkelijke bodemlagen). In het terrassenlandschap ten zuiden van de Mookerplas liggen twee rivierduinen die nog altijd herkenbaar in het landschap aanwezig zijn. Deze zijn bijzonder als afwijkende elementen in het landschap. Wel zijn de rivierduinen inmiddels sterk gecultiveerd waardoor de oorspronkelijke vorm deels is verdwenen.

4.3.13 R1. Mookerplas

De Mookerplas is ontstaan door de afgraving van rivierduinen. De hoogteverschillen langs deze plas zijn de kleinere, nog bestaande, rivierduinen en zandruggen waarop zich de meeste bebouwing in de vorm van lintbebouwing heeft geconcentreerd.Omdat de ondergrond door menselijk toedoen verstoord is, is dit gebied niet relevant voor de ondergrondlaag.

4.3.14 R2. Riethorst-De Geuldert

Riethorst-De Geuldert heeft een diverse geomorfologische opbouw. De overgang van de Sint Jansberg naar de rivierduinen is drassig/moerassig door het kwelwater uit de stuwwal. In het verleden kwam hier veenvorming voor. Van de Sint Jansberg loopt de Helbeek naar het gebied. Hierop draaiden in het verleden de molens van Plasmolen. Deze situatie is gewijzigd door een betere ontwatering in de loop der tijd. Daarnaast komen in dit gebied nog kleine hoogteverschillen voor in de vorm van rivierduinen. Het verloop van de Maas is in het Maasdal in de loop der tijd voortdurend gewijzigd. Na de laatste ijstijd was het nog lange tijd vrij koud, waardoor de Maas soms droog stond en er weinig begroeiing was. Hierdoor werd door de wind veel zand uit de droge rivierbodems opgewaaid en verderop afgezet.

4.3.15 R3. Mookse Molenbeek en Veldgraaf

De Mookse Molenbeek is van oudsher een bronbeek waarmee het op de Sint Jansberg geïnfiltreerde water wordt afgevoerd. Het verloop van de Mookse Molenbeek is door de afgraving van de Mookerplas niet meer als zodanig aanwezig. De Veldgraaf is in de loop der tijd gedeeltelijk gekanaliseerd. Voor beide waterlopen geldt dat de geomorfologie deels verstoord is.

4.3.16 M1. Zone naast Maas - Waal Kanaal

In dit deel van de gemeente bestaat de bodem uit een combinatie van klei met zand en veen. Omdat het gebied binnendijks ligt zijn er tegenwoordig geen invloeden meer van de rivier. Vanwege de grootte van het gebied en de verstedelijkingsdruk is het gebied in de loop der tijd verrommeld geraakt. Omdat het deel noordelijk van de rijksweg N 271 volledig is bebouwd is de waarneembaarheid van de geomorfologische situatie beperkt. De overgang van Maas, via het rivierdal naar de stuwwal is visueel niet beleefbaar, het gebied kent een gefragmenteerde inrichting.

4.3.17 M2. Maaskade

De Maaskade is een bouwwerk ter verdediging tegen het water van de Maas.Tussen de kade en de Maas ligt het Maaspark. De ondergrond is bij de aanleg dusdanig verstoord, dat het gebied niet relevant is voor de ondergrondlaag.

4.3.18 M3. Rivierdal / winterbed

Dit is het laagste deel van de gemeente en dit deel is relatief vlak. De bodem bestaat hier uit een combinatie van zand, grind en klei aangevoerd door de rivier. Nog altijd dient het gebied als winterbedding en loopt het zodoende nog regelmatig onder water. De zandruggen van Middelaar en de Mookerplas vormden de oude afbakening van het winterbed. Tegenwoordig wordt deze afbakening gevormd door de Koningsbeemdweg / Broekstraat als rivierdijk.

4.4 Waardering

De ondergrondlaag heeft op verschillende deelaspecten bepaalde waarden. Voor elk van de gebieden is aan de hand van de navolgende criteria beoordeeld of en in welke mate die waarden aanwezig zijn. Daaruit volgt een cijfermatige waardering.

Geomorfologische waarden:

- Historisch – geografische waarde, belangrijk in de ontstaansgeschiedenis van Nederland.
- Gaafheid, is de kenmerkende opbouw en het reliëf ongestoord gebleven?
- Herkenbaar als onderdeel van de karakteristieke geomorfologische opbouw, de hoog gelegen stuwwal, terrassen, rivierduinen / moerasvlakten en het Maasdal.
- Is het van nature ontstaan.

Bodemkundige en aardkundige waarden:

- Is de bodem ongestoord gebleven.
- Bepalend voor een goed functionerend hydrologisch systeem.
- Mate waarin het voorwaarden schept voor de natuurwaarden in het gebied.

Ensemblewaarden:

- Herkenbaar als een belangrijk onderdeel van het complex van stuwwallenlandschap, bestaande uit hoger gelegen stuwwal, het lage Maasdal en de glooiende terrasvlakte daartussen.
- Betekenis van het (deel)gebied als essentieel onderdeel van een groter geheel, dat in geomorfologisch, landschappelijk of ecologisch opzicht van belang is.
- De kwaliteit van de bebouwing en de historisch ruimtelijke relatie met groenvoorzieningen, wegen, wateren en/of bodemgesteldheid.

Landschappelijke verschijningsvorm:

- Bepalend voor de landschappelijke karakteristiek van Mook en Middelaar.
- Voorwaardescheppend voor de herkenbaarheid en beleving van het landschappelijke patronen (ruimtelijke opbouw, hoogteverschil, zichtlijnen).

Zeldzaamheidswaarden

- Mate van uniciteit, hoe zeldzaam is dit op landelijke of regionale schaal.
- Vanwege unieke ligging binnen het landschap.

De waardering is als volgt:

waarde 0

Het gebied heeft geen noemenswaardige waarde op bovenstaande criteria.

waarde 1

Het gebied heeft enige waarde op bovenstaande criteria.

waarde 2

Het gebied heeft een hoge waarde op bovenstaande criteria.

4.4.1 Waarde 0

T2. Molenhoek

T4. Mook

R1. Mookerplas

M1. Zone naast Maas - Waal Kanaal

M2. Maaskade

4.4.2 Waarde 1

T1. Lierdal
T3. Korendal
T6. Zandruggen Middelaar
T7. Tochtgraaf
R2. Riethorst-De Geuldert

4.4.3 Waarde 2

St1. Westelijke deel stuwwal
St2 Zevendal en Startsche dal
St3. St Jansberg
St4. Heumense en Mookerheide
T5. Startsche veld
T8. Rivierduinen
R3. Mookse Molenbeek en Veldgraaf
M3. Rivierdal / winterbed

Hoofdstuk 5 De netwerklaag

De Maas en de oude handelsroute tussen Nijmegen en Maastricht (de huidige N 271) zijn de belangrijkste structuurdragers binnen de gemeente. Deze twee eeuwenoude structuren hebben door de tijd heen kleine wijzigingen in het verloop gehad. Een derde hoofdstructuur is de spoorlijn Nijmegen naar Roermond die eind 19e eeuw is gereedgekomen. Tussen Mook en Molenhoek ligt een station. Voor zowel de Maas als voor de spoorlijn geldt dat het belang ervan als modaliteit voor de inwoners van de gemeente minder groot is.

De energie-infrastructuur in Mook en Middelaar is niet zichtbaar aanwezig en daarmee niet relevant voor het beoordelen van de ruimtelijke kwaliteit.

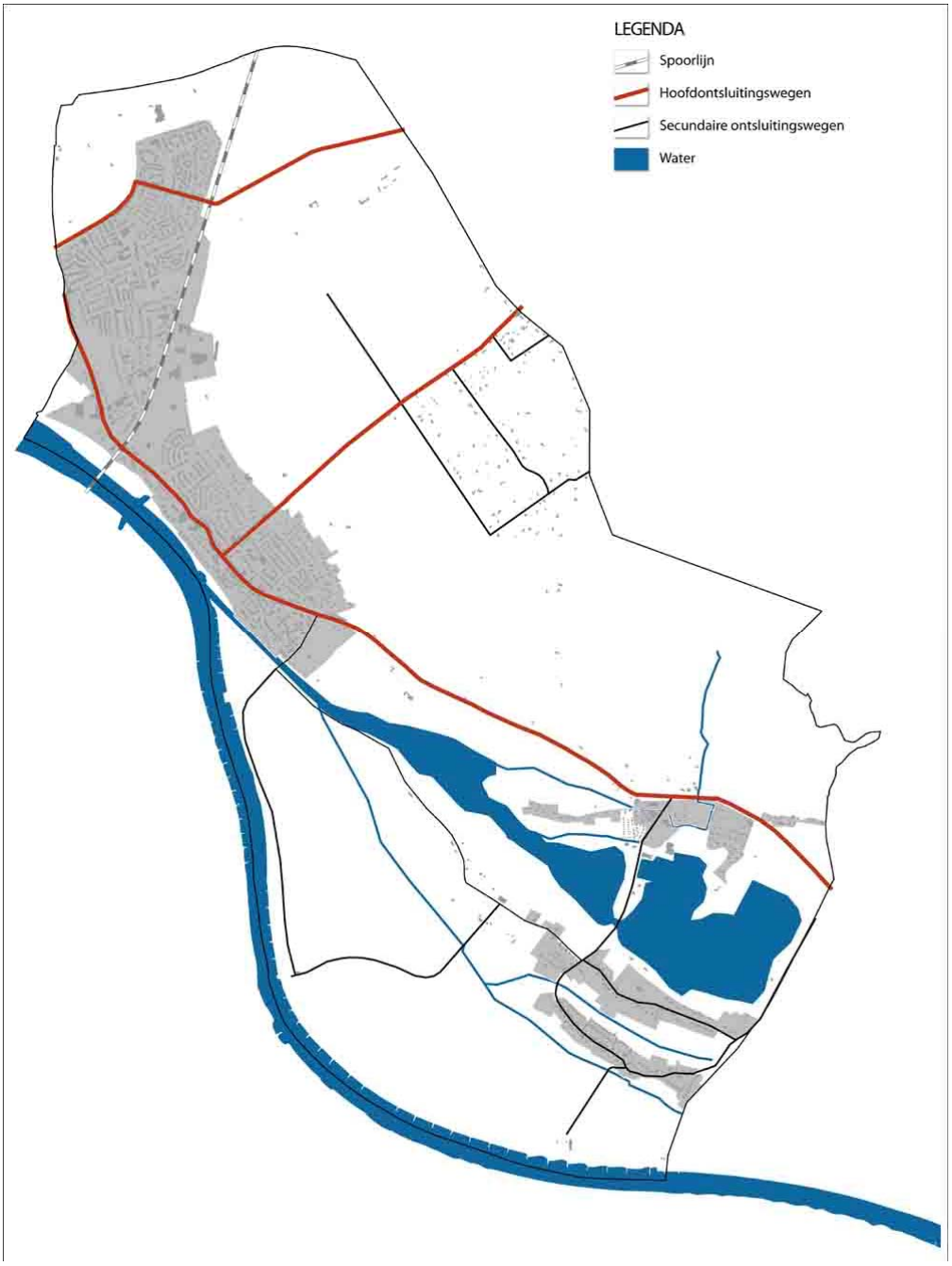
5.1 Basiskaarten

5.1.1 Wegenstructuur

De N 271 verbindt de gemeente met de A 73 en Venlo. De autosnelweg A73, op de westelijke Maasoever loopt vrijwel parallel met de N 271 tussen Venlo en Nijmegen en heeft de functie als regionale ontsluitingsweg grotendeels overgenomen van de N 271.

De gemeente heeft met de rijksweg N 271 een heldere ontsluitingsstructuur voor de auto. Alle wijkontsluitingswegen sluiten hier direct op aan. Vanuit Mook loopt de Groesbeekseweg in een vrijwel kaarsrechte lijn direct naar Groesbeek. Het betreft hier een oude Romeinse handelsroute die in de loop der tijd qua verloop is gewijzigd. Ook vanuit Molenhoek loopt een route naar Groesbeek, de Heumensebaan.

Aan de Cuijksesteeg ligt de toerit naar het veer Cuijk-Middelaar.

Hoofdinfrastructuur

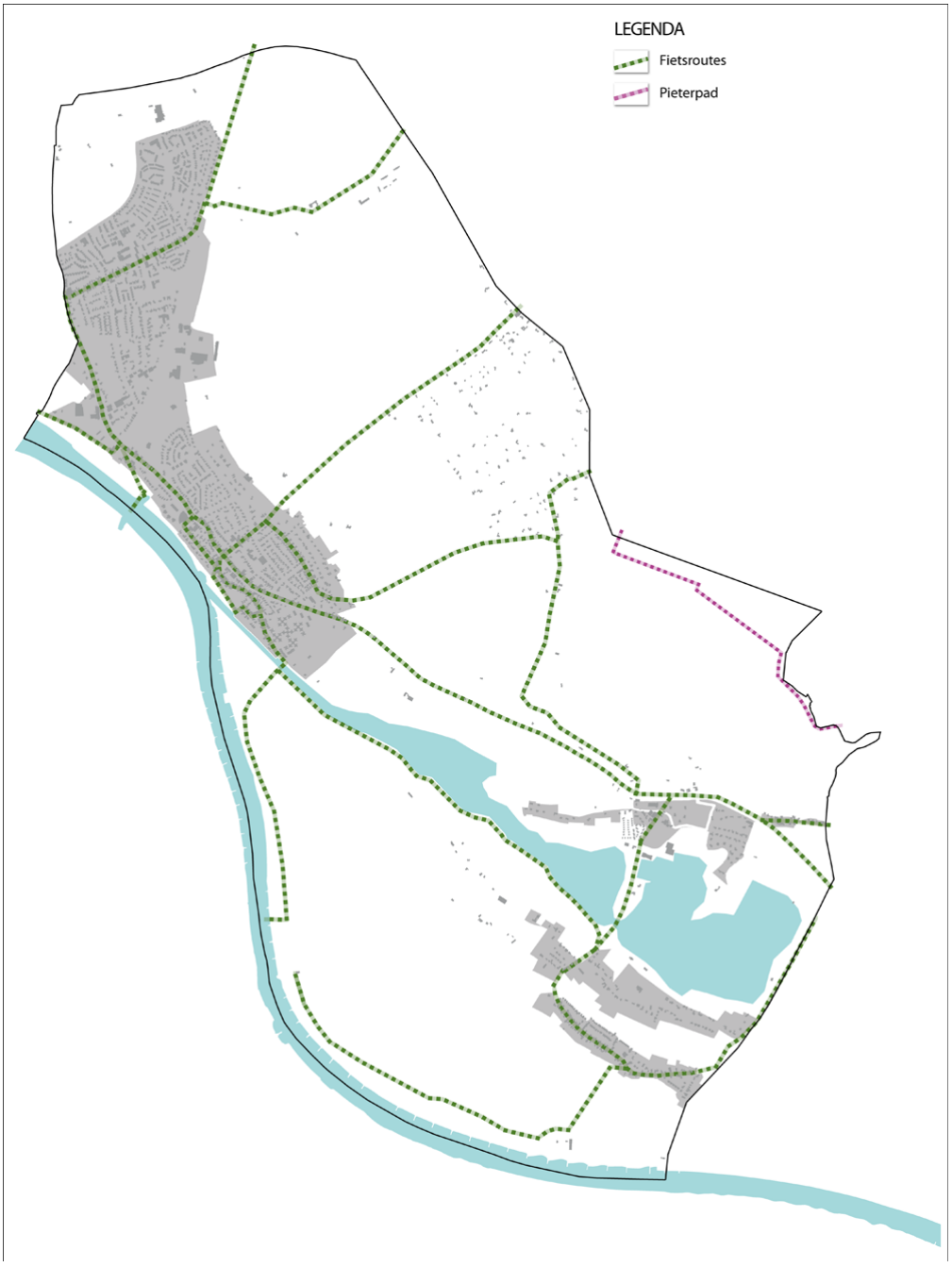
5.1.1.1 *Routenetwerken*

De fysieke netwerken worden gebruikt ten behoeve van verschillende routes. Vaak worden deze door middel van bewegwijzeringen aangegeven. Omdat ze niet direct iets zeggen over de ruimtelijke kwaliteit, zijn ze niet bepalend geweest voor de gebiedsbeschrijvingen en is er geen waardering aan toegekend. Het ligt wel voor de hand dat de route mede is gebaseerd op plekken met ruimtelijke kwaliteit.

Binnen de gemeente Mook en Middelaar komen in 2011 de volgende routes voor.

Fietsoutes

- Bepaalde fietsroutes maken onderdeel uit van het fietsroutenetwerk "Via Romana". Deze route maakt de Romeinse geschiedenis tussen Nijmegen en Xanten zichtbaar.
- Daarnaast liggen binnen de gemeente enkele fietsroutes van het fietsknooppuntennetwerk de Maasduinen.
- De nationale fietsroutes LF3 Maasroute en LF 12.
- Het ' Fietserpad', het fietsequivalent van het 'Pieterpad'.
- Diverse mountainbikeroutes.

Routes

Pieterpad

Het Pieterpad (etappe 18 van Groesbeek naar Gennep) loopt voor een klein deel door de gemeente. Het Pieterpad is een nationale wandelroute van Pieterburen in Groningen naar de Sint Pietersberg bij Maasstricht. De route bestaat uit 26 etappes (492 km) en loopt zoveel mogelijk door de bijzondere en karakteristieke landschappen van Nederland, meestal gebruik makend van nog aanwezige oude routes. Het Pieterpad is in het veld gemarkeerd met de internationaal bekende wit-rode merktekens van langeafstandswandelpaden (LAW).

Geopaden

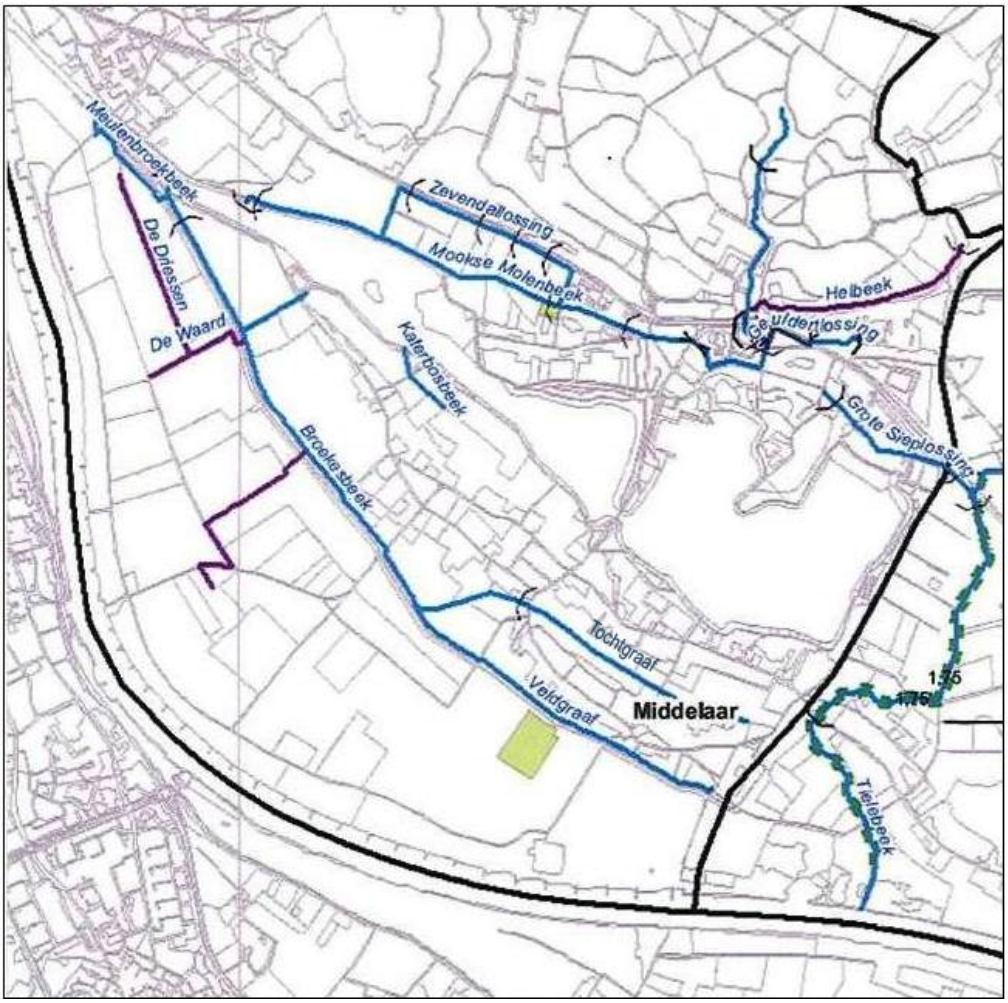
Geologische wandelingen zijn uitgezet over de stuwwal tussen de plaatsen Mook, Nijmegen, Beek-Ubbergen en Groesbeek in Nederland en Kranenburg en Kleve in Duitsland. Ze hebben als doel al wandelend kennis te maken met de geologie van het stuwwalgebied. In de gemeente liggen twee geopaden: NL-01 16 km lang met als start- en eindpunt het spoorwegstation in Mook-Molenhoek en te splitsen in twee geopaden van 8 resp. 11 km. Het tweede geopad NL-02 start en eindigt in Mook-Plasmolen, loopt over de Sint-Jansberg en is 7 km lang.

Maas-Niederrheinpad

Het Maas-Niederrheinpad is een streekpad rond de Nederlands-Duitse grens in Noord- en Midden-Limburg met streekpadnummer 10. De startplaats is Venlo, de noordelijkste plaats is Molenhoek en de zuidelijkste is Wassenberg. De lengte van het pad is 342 km, waarvan 151 km in Duitsland en van de verbindingsroutes samen 50,7 km. De gehele route is met de geel-rode streekpadmarkering in het veld aangegeven.

5.1.2 Waterstructuur

Naast de Maas zijn er nog drie waterafvoerende waterlopen binnen de gemeente. Vanuit de Mookse Molenbeek zorgen de Broekesbeek, de Tochtgraaf en de Veldgraaf voor de ontwatering van de gemeente. Grote en kleinere wateroppervlaktes aan de voet van de Sint Jansberg dienen als waterberging. Het in de stuwwal geïnfiltreerde water komt hier aan de oppervlak.

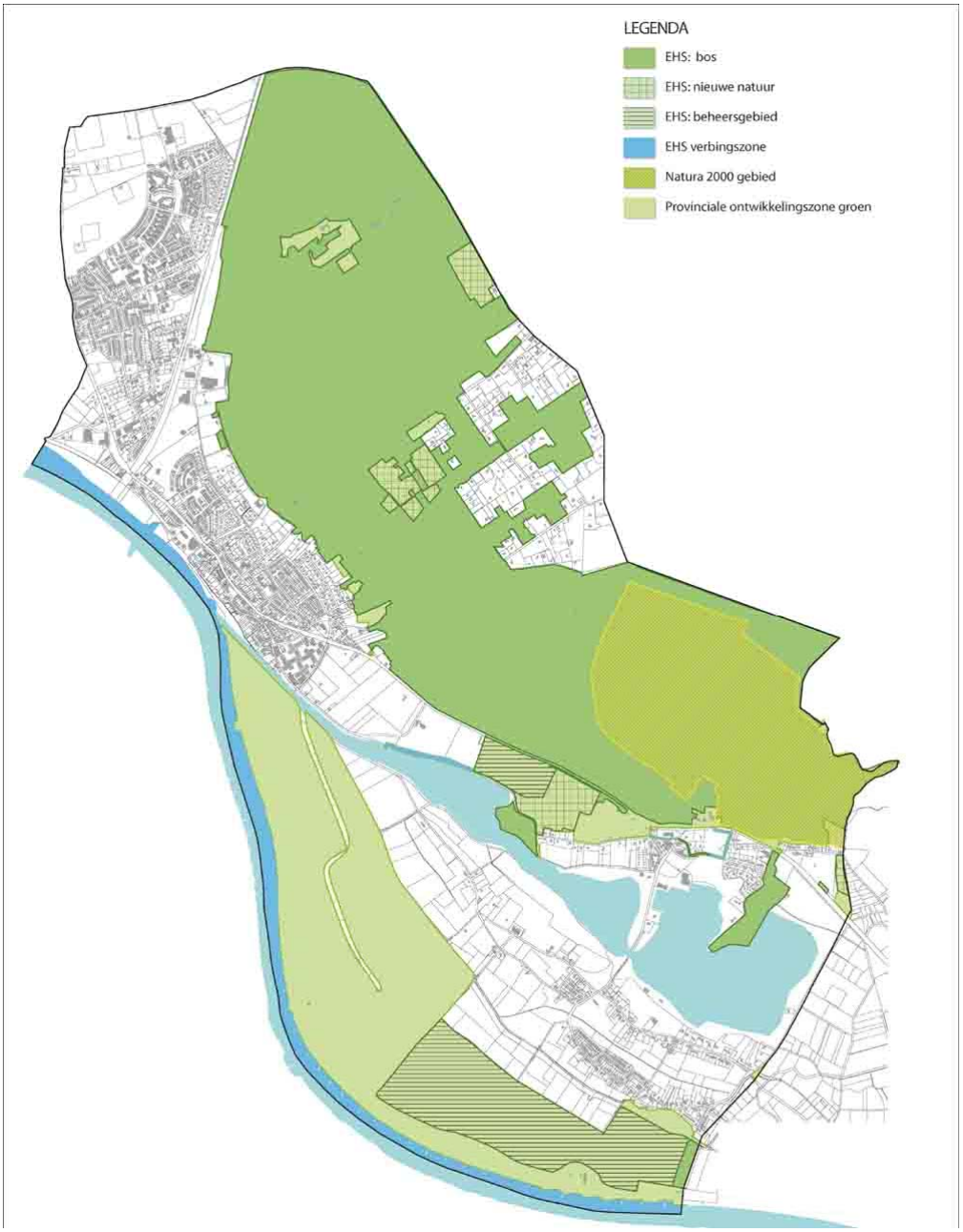
Waterlopen ten behoeve van waterafvoer in Mook en Middelaar en omgeving.

5.1.3 Groenstructuur

De stuwwal is de belangrijkste groenstructuur in de gemeente. De beboste delen, het Zevendal en de heidevlaktes maken onderdeel uit van de EHS. De Sint Jansberg is daarnaast (nog niet onherroepelijk) aangewezen als speciale beschermingszone Vogel- en Habitatrichtlijn in het kader van de Natura 2000.

Grote delen van het rivierdal van de Maas, rondom Middelaar maken deel uit van de provinciale Ontwikkelingszone Groen en zijn mede om die reden waardevol.

Binnen de gemeente liggen rondom de Mookerplas nog enkele kleinere nieuwe groengebieden of ontwikkelzones, vastgelegd in het provinciaal beleid of als onderdeel van de EHS. De natuurgebieden zoals die worden beschermd door Europees beleid, Rijk of provincie hebben geen directe relatie met ruimtelijke kwaliteit. Het beschermen van de ecologische kwaliteiten is het hoofddoel.

Groenstructuur

5.2 Gebiedsindeling

In de netwerklaag kunnen gebieden en structuren zowel onderdeel uitmaken van bijvoorbeeld de groenstructuur als van de wegenstructuur. Er is een verdeling gemaakt in:

- Gebieden, een als ruimtelijke eenheid herkenbaar deel van het oppervlak van de gemeente.

- Structuren, waarin er een verband bestaat tussen alle elementen die daarvan deel uitmaken. Bij een spoorlijn maken bijvoorbeeld de rails, de bovenleiding, de stations en de seinpalen allen deel uit van dezelfde structuur. Het onderlinge verband wordt bepaald door samenhang tussen deze elementen.

5.2.1 Gebieden

Op de kaart "Netwerklaag" komen de volgende gebieden voor met elk hun eigen structuur die op zijn beurt de karakteristiek van het gebied in bijzondere mate beinvloedt:

- G1. Buitenplaats Landgoed Jachtslot Mookerheide
- G2. De Bisselt
- G3. Bos- en heidegebieden stuwwal
- G4. Houtwallen Zevendal
- G5. Habitatrichtlijngebied/Natura 2000 Sint Jansberg
- G6. De Mookerplas en omgeving
- G7. Tochtgraaf
- G8. Maasdal
- G9. Maaskade

De gebieden waarin de structuur niet van wezenlijke invloed is op de karakteristiek hebben geen eigen beschrijving en waardering meegekregen (en zijn in het kaartbeeld wit gelaten).

5.2.2 Structuren

Op de kaart "Netwerklaag" komen de volgende structuren voor met elk hun eigen karakteristiek:

- S1. Historische wegenstructuur Molenhoek
- S2. Maaslijn
- S3. Nijmegen - Maastricht (N271)
- S4a. Mook - Groesbeek
- S4b. Heumensebaan, Molenhoek-Groesbeek
- S5. Historische wegenstructuur Mook
- S6. Historische wegenstructuur Plasmolen
- S7. Waterlopen en rivierdijk
- S8. Oude Romeinse route via Middelaar
- S9. Historische wegenstructuur Middelaar
- S10. Maas

5.3 Gebieds- en structuurbeschrijvingen

5.3.1 G1. Buitenplaats Landgoed Jachtslot Mookerheide

In dit gebied is de wegenstructuur als één geheel ontworpen en aangelegd in de vorm van bospaden en -lanen. Ook komen er afwijkende groenstructuren voor.

De historische buitenplaats is in delen aangelegd vanaf 1904 in de landschapsstijl. Het bestaat uit twee oprijlanen, een parkbos en sierbeplanting. De buitenplaats is nog altijd aanwezig als een samenhangend en herkenbaar complex. Van bijzondere waarde zijn:

- De op het jachtslot georiënteerde oprijlanen.
- De ensemblewaarde en ligging op de stuwwal.
- Het jachtslot met toren als markerend element.
- De lanenstructuur.

5.3.2 G2. De Bisselt

De Bisselt wordt gekenmerkt door een een orthogonale wegenstructuur die niet geheel volmaakt is. Her en der zijn er verspringingen in het verloop van de wegen aanwezig.

In het gebied de Bisselt wisselen kleinschalige akkers, weides, heidegebieden, bos en bebouwing elkaar af. In de nabijheid van restaurant 't Zwaantje zijn vochtige heidegebieden en schraalgraslanden aanwezig, welke een belangrijk onderdeel uitmaken van het leefgebied van amfibieën zoals de kamsalamander en de alpenwatersalamander.

De Bisselt is waardevol als groen- en wegenstructuur.

5.3.3 G3. Bos- en heidegebieden stuwwal

De stuwwal is onderdeel van zowel de groen-, de water- als de wegenstructuur van de gemeente. Over de stuwwal lopen diverse wandelroutes en oude paden langs attractiepunten zoals de schansen, de Heumense- en Mookerheide en het jachtslot Mookerheide. Het systeem van oude beken valt te herleiden uit de glooiingen in de stuwwal. Een ander kenmerk van de stuwwal zijn de vele open plekken ter afwisseling van de besloten en met bos begroeide delen van de stuwwal.

Bosgebieden

Op de hogere delen van de stuwwal waar kwel geen invloed heeft en het grondwater ver onder maaiveld aanwezig is, zijn zowel naald- als loofbossen te vinden. De loofbossen, met her en der restanten van wintereiken-beukenbos, zijn veelal te vinden op de hellingen. Doordat zowel loof als naaldhout voorkomen is de soortendiversiteit groter. Verschillende bosgebonden vogelsoorten vinden hier hun leefgebied. Daarnaast maken de bossen deel uit van het leefgebied van diverse zoogdieren.

Heidegebieden

Naast de kleine oppervlaktes heide tussen de bospercelen zijn er op de stuwwal ook meer uitgestrekte heidevelden aanwezig. Het zijn de Heumense- en Mookerheide. De heidegebieden worden omringd door bosgebied en verschillende soorten fauna maken gebruik van deze overgang. Vogelsoorten als nachtzwaluw, roodborsttapuit en boomleeuwerik zijn karakteristiek voor dit gebied. De heide en de in de luwte gelegen bosranden vormen een uitermate geschikt leefgebied voor de reptielen.In het gebied komen verschillende vlindersoorten voor.

De Heumense schans en het onbebouwde deel van het Korendal vormen een sterk vergrast droog heidegebied dat begraasd wordt door schapen en Galloway runderen.

5.3.4 G4. Houtwallen Zevendal

In het Zevendal staan enkele houtwallen haaks op de helling om erosie tegen te gaan. Zodoende is hier sprake van een karakteristieke groenstructuur. Het Zevendal dat als droogdal als het ware is 'uitgesneden' uit de beboste stuwwal is zelf ook een herkenbare groenstructuur.

5.3.5 G5. Habitatrichtlijngebied/Natura 2000 Sint Jansberg

Op sommige plaatsen in de bossen komt water aan de oppervlakte. Hier ontstaan bronbeken waar bijzondere vegetaties voorkomen met soorten als bosanemoon en ruige veldbies. Deze bronbeken zoals de Mookse Molenbeek en de Helbeek zijn met name op de St. Jansberg te vinden.

De vochtige bossen langs de beken herbergen een zeer waardevolle flora- en fauna. De best ontwikkelde gedeeltes van de bronbossen hebben een rijke ondergroei met onder andere mispel, paarbladige goudveil en koningsvaren. Naast de eerder genoemde bosvogels komen hier ook vogelsoorten voor van nattere bossystemen zoals bosrietzanger en kleine karekiet. Op plaatsen waar het water stagneert en oppervlaktewater ontstaat zijn verschillende soorten amfibieën te vinden, waaronder de kamsalamander. Ook is hier een rijke flora aanwezig met onder andere dalkruid en bleeksporig bosviooltje.

Van de Geuldert naar De Diepen is een geleidelijke gradiënt van nat naar droog aanwezig (moerasgebied). Hier zijn soortenrijke bronbossen en vogelkers-essenbossen met een rijke ondergroei. Enkele aanwezige poelen maken het gebied tevens geschikt als leefgebied voor amfibieënsoorten. Dit gebied is dan ook het leefgebied van de kamsalamander, maar ook van karakteristieke vogelsoorten. Daarnaast komt het 'vliegend hert' , de grootste keversoort van Europa voor in het gebied). De St. Jansberg is aangewezen als Habitatrichtlijngebied (Natura 2000 gebied).

5.3.6 G6. De Mookerplas en omgeving

De Mookerplas is een zandafgraving uit de periode 1960-1970. Hier zijn rivierduinen afgegraven. Tezamen met grote delen van Plasmolen is dit een intensief recreatiegebied op regionaal en nationaal niveau. De aanleg van de plas heeft wel geleid tot verdroging van de vochtige bossen, bronbeken en meren op en aan de rand van de stuwwal / Sint Jansberg. Binnen het gebied zijn nog enkele rivierduinen aanwezig direct rondom de Mookerplas en één als eiland in de Mookerplas.

Langs de randen van de Mookerplas liggen diverse grote en kleinere natuur- en recreatiegebieden in de vorm van bossen en rivierduinen, stranden en jachthavens. Deze maken onderdeel uit van dit gebied.

De Mookerplas is een afwijkend, op zichzelf staand gebied binnen de gemeente. Karakteristiek zijn de overwegend besloten randen door de aanwezigheid van bossen met ertussen het grote, weidse wateroppervlak en op enkele plekken verhogingen in het landschap in de vorm van restanten van het rivierduinencomplex. De intensiteit van deze karakteristiek neemt af verder naar de Maas toe; hier zijn de randen minder besloten, is het wateroppervlak kleiner en smaller en komen vrijwel geen rivierduinen meer voor. De weidsheid van het gebied als geheel, samen met het Maasdal en het Startsche Veld is in dit deel het meest waardevol.

5.3.7 G7. Tochtgraaf

De Tochtgraaf is een 'gekanaliseerde' flinke sloot tussen de bebouwingslinten van Middelaar. De Tochtgraaf wordt geflankeerd door weilanden.

5.3.8 G8. Maasdal

Het weidelandschap is door de afwisseling van Maasheggen en weides en de bomenrijen langs wegen van oorsprong tamelijk kleinschalig. De Maas is niet overal te zien, maar de karakteristieke bomen maken de ligging van de Maas altijd zichtbaar. In dit halfopen agrarische landschap gaan echter steeds meer opgaande elementen verloren en neigt het meer naar een open landschap.

In natte graslanden werden de perceelsgrenzen aangegeven door sloten, waarlangs soms elzen- of wilgensingels of heggen stonden. Deze heggen dienden tevens als veekering en ze hielden het vruchtbare slib uit de Maas vast.

In de droge weidegebieden waren heggen de belangrijkste perceelsscheiding. Meidoornheggen zijn typerend voor het zogenaamde Maasheggenlandschap langs de Maas in Noord-Limburg en Noordoost-Brabant. Het is onduidelijk uit welke tijd ze stammen. Waarschijnlijk waren dergelijke perceelsscheidingen al in de 14^{e} eeuw aanwezig, maar er zijn ook bronnen die beweren dat ze al uit de Romeinse tijd stammen.

Richting het Maas - Waalkanaal (dat zelf buiten de gemeente Mook en Middelaar ligt) heeft het landschap de kenmerken van een broekontginningslandschap. Hier is sprake van een tamelijk grootschalige, rationele verkaveling. In dit gebied direct langs de Maas komen van oudsher Maasheggen voor als perceelscheiding. In dit gebied is deze beplanting deels verdwenen.

In het Maasdal bij Middelaar zijn voornamelijk weilanden aanwezig met op meerdere plaatsen restanten van goed ontwikkelde hagen. Deze beplantingen bieden een leefgebied voor verschillende vogelsoorten zoals steenuil en kleine zoogdieren. Het Maasheggengebied is belangrijk als fourageergebied voor de das.

Tussen de weilanden gelegen bermen zijn op sommige plaatsen goed ontwikkeld waardoor er soorten voorkomen als vijfdelig kaasjeskruid en gevlekte aronskelk. Door het aanwezige landgebruik komen in de weilanden en nabij de heggen de grutto en de patrijs voor.

5.3.9 G9. Maaskade

De Maaskade is onderdeel van de water(verdedigings)structuur. Deze bestaat uit een dijk en een muur langs een groot deel van Mook. De muur wordt op diverse plekken onderbroken door bijvoorbeeld omhoog lopende stegen rondom de kerk en door doodlopende straten. Vanaf het appartementencomplex Maasstaete loopt de muur over in een rivierdijk (Maasdijk). In zuidoostelijke richting loopt de muur door tot het eerste deel van de Kanaalweg.

Ter hoogte van de spoorbrug (Maasdijk - Halderweg) is sprake van een dijk met, tussen de dijk en de Maas, een aantal agrarische landen die tevens dienen als uiterwaarden.

5.3.10 S1. Historische wegenstructuur Molenhoek

Molenhoek is ontstaan op de kruising van de Rijksweg N 271 met de Stationsstraat. Later zijn nog enkele karakteristieke wegen toegevoegd. Dit zijn de Singel als slingerende groene laan, de Lindenlaan langs de spoorweg met bomenrijen en de Middelweg als bebouwingslint parallel langs de Rijksweg.

5.3.11 S2. Maaslijn

De Maaslijn is de spoorlijn Nijmegen - Roermond, maar oorspronkelijk is de Maaslijn alleen de spoorverbinding tussen Nijmegen en Blerick (61 km (tot Venlo)) geopend op 1 juni 1883. Voorheen werd dit spoor 'De heilige lijn' genoemd omdat in dit gebied vele kloosters en andere christelijke bouwwerken aanwezig zijn.

De spoorzone herbergt een bijzondere flora en fauna door de steile hellingen en de overgang tussen heidegebied en droog grasland. Voorbeelden van bijzondere soorten die in het droge grasland voorkomen zijn donderkruid, wilde tijm, grote bremraap, kruipbrem en stekelbrem. Bij het emplacement is een goed ontwikkeld droog, voedselarm grasland met o.a. torenkruid en dwergviltkruid. Het gebied heeft een functie als leefgebied en voortplantingsplaats voor de zandhagedis. Door de aanwezigheid van soortenrijke graslanden en door het droge karakter heeft het gebied voor verschillende soorten insecten een belangrijke betekenis (vooral graafwespen en dagvlinders).

5.3.12 S3. Nijmegen - Maastricht (N271)

De van oorsprong Romeinse handelsroute tussen Nijmegen en Venlo is aangelegd rond 1600 liep in eerste instantie via Middelaar. Vanaf 1848 loopt deze hoofdverbinding via Plasmolen en Malden. Deze weg (de huidige N 271) is onder Napoleon omstreeks 1820 aangelegd als straatweg tussen Nijmegen en Maastricht en bestaat uit delen van het oorspronkelijke tracé en nieuwe delen volgens een kaarsrecht tracé. De N 271 maakt de diversiteit aan landschappen in de regio beleefbaar zoals de Mookerplas, Mookerheid en de St. Jansberg. De aanwezige doorkijkjes en vergezichten zijn hierbij belangrijk. Het is, samen met de Maas de meest waardevolle structuur binnen de gemeente en als zodanig nog altijd in gebruik.

5.3.13 S4a. Mook - Groesbeek

Vanuit Groesbeek zijn er in een radiaalstructuur meerdere uitvalswegen. Een van die wegen is de historische Romeinse handelsroute naar Mook. Het is als het ware een aftakking van de doorgaande handelsroute tussen Nijmegen en Maastricht en ook aangelegd omstreeks 1600. Het verloop van de weg is in de loop der tijd gewijzigd en verlegd naar het oosten waarmee een haakse aansluiting op de N 271 is ontstaan. De weg voegt zich goed in de orthogonale structuur van De Bisselt, het buurtschap dat door deze weg wordt doorkruist.

5.3.14 S4b. Heumensebaan, Molenhoek-Groesbeek

Vanuit Groesbeek zijn er in een radiaalstructuur meerdere uitvalswegen. Een van die wegen is de route naar Molenbeek, de Heumensebaan.

5.3.15 S5. Historische wegenstructuur Mook

Naast de de Rijksweg, de Groesbeekseweg en de Maaskade/Middelweerd zijn de Kerkstraat en Mortel de historische routes in Mook. Deze wegen slingeren gedeeltelijk langs de Maas in de richting van de stuwwal, waarbij de Rijksweg wordt gekruisd. Het slingerende verloop van deze wegen wijkt duidelijk af van de andere woonstraten in Mook.

5.3.16 S6. Historische wegenstructuur Plasmolen

Plasmolen ligt ten zuiden van de Rijksweg N 271. De belangrijkste aansluiting op deze weg loopt via de Riethorstweg en Witteweg. Deze twee wegen komen iets zuidelijker bij elkaar vanwaaruit de Witteweg verder loopt richting Middelaar. De Witteweg is een karakteristieke groene laan waarop de oude bebouwingslinten Riethorstweg en de Muldershofweg aansluiten. De Muldershofweg kruist oostelijk van Plasmolen nog eens de Rijksweg en loopt daarna over in de Schildersweg wat eveneens een oude bebouwingslint aan de rand van de stuwwal is (begrenzing van één van de terrassen).

5.3.17 S7. Waterlopen en rivierdijk

Naast de Maas zijn er nog drie waterafvoerende waterlopen binnen de gemeente. Vanuit de Mookse Molenbeek zorgen de Broeksebeek, de Tochtgraaf en de Veldgraaf voor de ontwatering van de gemeente. Deze waterafvoerende waterlopen hebben slechts een gedeeltelijk natuurlijk verloop. Grote delen zijn in de loop der tijd rechtgetrokken om het gebruik van de agrarische gronden te optimaliseren. De waterlopen wateren alle af op de Mookerplas, welke weer afwatert op de Maas. Ten zuiden van de Mookerplas wordt vooral water van de agrarische gebieden rondom Middelaar afgevoerd. Aan de noordkant is de afvoer van kwelwater vanuit de stuwwal belangrijk.

De Broeksebeek ligt parallel, aan de binnenzijde (kant van de Mookerplas), langs de rivierdijk. De rivierdijk vormt samen met het gebied "Maaskade" de verdediging tegen het rivierwater van de Maas. De gebieden buitendijks lopen regelmatig onder water en doen daarmee dienst als uiterwaarde.

5.3.18 S8. Oude Romeinse route via Middelaar

Deze historische handelsroute is aangelegd rond 1600. Het gaat om een van oorsprong Romeinse handelsroute tussen Nijmegen en Venlo. In het begin was er sprake van een route aan weerszijden van de Maas. De route via Katerbosch en Heikant naar Gennep is de oudste handelsroute binnen de gemeente. In de loop der tijd is de functie minder belangrijk geworden door het verleggen van het tracé in noordelijke richting, via Plasmolen rond 1848. Om deze reden is er langs de weg minder bebouwing aanwezig in de dorpen. Tussen de bebouwing door zijn er vaak nog fraaie uitzichten naar het open landschap. De Veerstraat is een belangrijke aftakking van de oude handelsroute door Middelaar. De Veerstraat loopt van Middelaar naar de Maas. Vanaf hier is er een pontverbinding naar Cuijk. In het verleden lag iets noordelijk hiervan een Romeinse brug. Waarschijnlijk sloot de Veerstraat in het verleden aan op deze brug.

5.3.19 S9. Historische wegenstructuur Middelaar

De historische wegenstructuur van Middelaar bestaat naast de oude handelsroute uit enkele parallel routes aan weerszijden van de Tochtgraaf. De Witteweg, Bouwsteeg en de afbuigende Dorpsstraat zijn de dwarsverbindingen tussen deze straten. Rondom de kerk van Middelaar wijkt de wegenstructuur af. Hier lopen in een radiale structuur de wegen naar de kerk. Het gaat om de Bouwsteeg, de Dorpsstraat, het Kerkpad en de Huissestraat richting Huize Middelaar. Met deze radiale opzet vertoont Middelaar kenmerken van een esdorp met een structuur van kerkepaden.

5.3.20 S10. Maas

Karakteristiek voor het Maasdal is uiteraard de rivier de Maas. De Maas heeft een waterafvoer en een transportfunctie, maar deze functies spelen vooral op nationaal en regionaal niveau. De wegen in het Maasdal lopen veelal parallel met de rivier. Er staan slechts enkele wegen haaks hierop. De Veerstraat is een afwijkende wegenstructuur. Deze weg is waarschijnlijk één van de oudere wegen in het gebied en verbond in het verleden Middelaar met de Romeinse brug over de Maas (Cuikse steeg). De Maas is onderdeel van de ecologische verbindingszone.

5.4 Waardering

De gebieden zijn in de netwerklaag zijn beoordeeld op basis van de volgende criteria:

Stedenbouwkundige waarden

- Herkenbaarheid van stedenbouwkundige ontwikkelingen en landschappelijke patronen.
- Gebiedbepalende structuur en inrichting.
- Belangrijk onderdeel van stedenbouwkundige structuur (zichtlijn).
- Bijzonder onderdeel van historische infrastructuur (water, plein, park).

Ensemblewaarden

- Herkenbaar als uiting van een bepaalde maatschappelijke stroming (sociaal, economisch en/of geloof).
- Archeologische betekenis.
- Betekenis van de structuur als essentieel onderdeel van een groter geheel, dat cultuurhistorisch en stedenbouwkundig van belang is.
- Betekenis van de structuur wegens de situering, verbonden met de. ontwikkeling/uitbreiding van een streek, stad, dorp of wijk.
- De historisch ruimtelijke relatie met groenvoorzieningen, bebouwing, wateren en/of bodemgesteldheid.

Cultuurhistorische waarde

- Historische betekenis: herkenbaarheid van de historische ontwikkeling van de gemeente Mook en Middelaar.
- Herkenbaar als uiting van bestuurlijke visie op landschappelijke en stedenbouwkundige ontwikkeling.
- Archeologische betekenis.

Zeldzaamheidswaarden

- Vanwege unieke ligging in de stad of binnen het landschap.
- Mate van uniciteit, hoe zeldzaam is dit regionaal of landelijke gezien.

waarde 0

Het gebied heeft geen noemenswaardige waarde op bovenstaande criteria.

waarde 1

Het gebied heeft enige waarde op bovenstaande criteria.

waarde 2
Het gebied heeft een hoge waarde door op bovenstaande criteria.

5.4.1 Waarde 0

5.4.2 Waarde 1

S2. Maaslijn
G2. De Bisselt
G4. Houtwallen Zevendal
G6. De Mookerplas en omgeving
G7. Tochtgraaf
G9. Maaskade
S1. Historische wegenstructuur Molenhoek
S7. Waterlopen en rivierdijk

5.4.3 Waarde 2

G1. Buitenplaats Landgoed Jachtslot Mookerheide
G3. Bos- en heidegebieden stuwwal
G5. Habitatrichtlijngebied/Natura 2000 Sint Jansberg
G8. Maasdal
S3. Nijmegen - Maastricht (N271)
S4a. Mook - Groesbeek
S4b. Heumensebaan, Molenhoek-Groesbeek
S5. Historische wegenstructuur Mook
S6. Historische wegenstructuur Plasmolen
S8. Oude Romeinse route via Middelaar
S9. Historische wegenstructuur Middelaar
S10. Maas

Hoofdstuk 6 De occupatielaag

De gemeente Mook en Middelaar kent een rijke cultuurhistorie. Door de ligging aan de Maas, gecombineerd met de nabijheid van veilige hogere delen in het landschap, is dit gebied al eeuwenlang in gebruik geweest als vestigingslocatie / nederzetting, verdedigingslinie en handelsroute. Er zijn nog vele sporen aanwezig die herinneren aan het verleden. Het gaat daarbij om de oude historische routes en de Maas die in hoofdstuk 5 zijn genoemd, maar ook om bebouwing, resten van bebouwing of verdedigingswerken en andere opgravingen zoals grafheuvels en urnenvelden.

De occupatielaag is onderverdeeld in:

- grondgebruik, inclusief de daarbij behorende bebouwing;
- specifieke bijzondere bebouwing en de AMK-terreinen (AMK=Archeologische monumentenkaart):

Het grondgebruik is onderverdeeld in:

- Woonwijken en bijbehorende voorzieningen.
- Historische dorpskernen en bebouwingsstructuren.
- Sportvoorzieningen.
- Bedrijventerreinen.
- Recreatieterreinen.
- Natuurgebieden.
- Agrarisch gebruik.
- Landgoederen.

Specifiek aangegeven bebouwing of bebouwingscomplexen zijn:

- Rijksmonumenten.
- Gemeentelijke monumenten.
- AMK-terreinen.
- Archeologische vindplaatsen zoals verblijfplaatsen van jagers.

6.1 Basiskaarten

6.1.1 Grondgebruik

Het grondgebruik binnen Mook en Middelaar bestaat overwegend uit natuur (voornamelijk bos) en agrarisch gebied. Daarnaast valt op dat de meeste bebouwing in het noordelijke deel van de gemeente ligt ingeklemd tussen de gemeentegrens, de stuwwal en de Maas. Dat hier de dichtste bebouwing ligt valt te verklaren door de ligging dichtbij een grote stad (Nijmegen) en een autosnelweg (A 73). In het zuidoostelijke deel van de gemeente, is tussen het rivierdalgebied en de stuwwal veel wateroppervlak aanwezig door opstuwing van infiltratiewater uit de stuwwal en door afgraving van rivierduinen. Het gebied rondom de Mookerplas is in trek als recreatiegebied. Daarnaast is het gebruik overwegend agrarisch.

Het middelste en noordelijke deel van de stuwwal binnen het gemeentelijk grondgebied kent een vrij divers gebruik. Hier liggen relatief veel ontboste delen van de stuwwal. Het gebruik is hier afwisselend recreatief, agrarisch of natuur (heide). Het oostelijke deel van de stuwwal is vrijwel ongeschikt voor een ander gebruik door de steile hellingen van de Sint Jansberg, terwijl het westelijk deel van de stuwwal grotendeels in gebruik is als landgoed (Jachtslot Mookerheide).

Het rivierdal is vrijwel geheel als agrarisch gebied in gebruik. Slechts op de hoger delen, de stroomruggen, ligt bebouwing in de vorm van lintdorpen.

Grondgebruik

6.1.2 Historische dorpskernen

Op de kaart historische dorpskernen staat aangegeven welke gebieden onderdeel uitmaken van historische structuren of dorpskernen. Deze gebieden zijn deels als AMK-terrein aangewezen en deels worden ze beschreven als bouwstenen in hoofdstuk 3 van de welstandsnota uit 2004 (Gelders Genootschap, 2004).

(AMK: Archeologische Monumentenkaart)

6.1.3 Rijksmonumenten

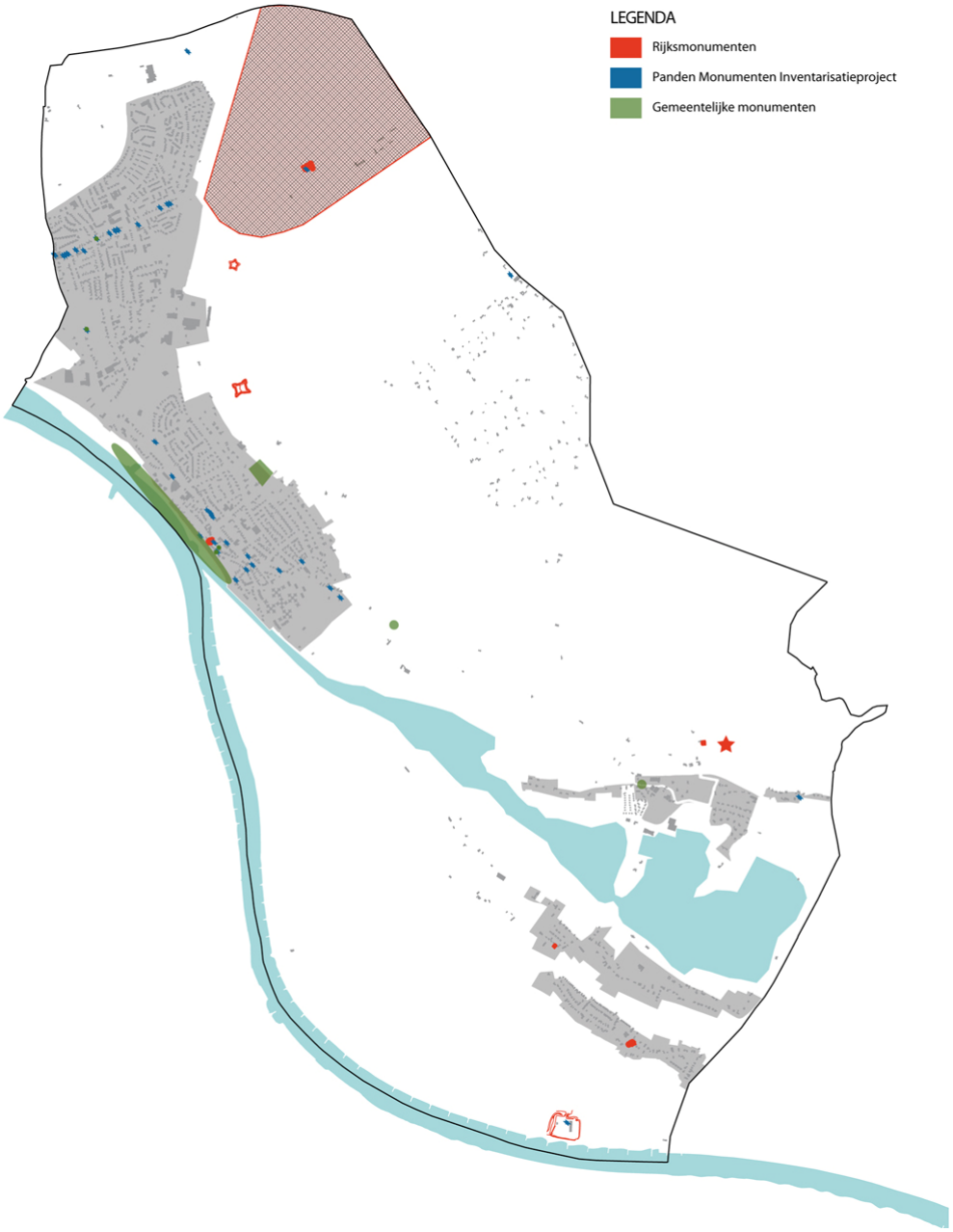
Er zijn 9 rijksmonumenten in de gemeente:

BG7. Landgoed Mookerheide

Mookerschans

Heumense schans

Huis Middelaar
St. Lambertuskerk
St. Antoniuskerk
Kapelletje te Middelaar
Terrein Romeinse villa Plasmolen
Watermolen de “Bovenste Plasmolen”
Al deze gebouwen en objecten staan als afzonderlijke gebieden beschreven in de occupatielaag.

Rijksmonumenten (rood) en gemeentelijke monumenten (groen)

6.1.4 Overige bijzondere bouwwerken

Naast Rijksmonumenten is er binnen de gemeente Mook en Middelaar ook een aantal gemeentelijke monumenten aangewezen. Het gaat om:

Heumensebaan 3 te Molenhoek

Stationsstraat 79 te Molenhoek

Stationsstraat 62 te Molenhoek: kerk en kapel

Stationsstraat 33 te Molenhoek

Rijksweg 19 te Molenhoek

Rijksweg 19 te Molenhoek

Peilschaal Maasdijk

Calvarieberg RK Kerkhof

Oorlogsmonument burgers

Kerkstraat 8-10 te Mook

Kerkstraat 5-7 te Mook

Kerkstraat 4-6 te Mook

Rijksweg 189 te Mook

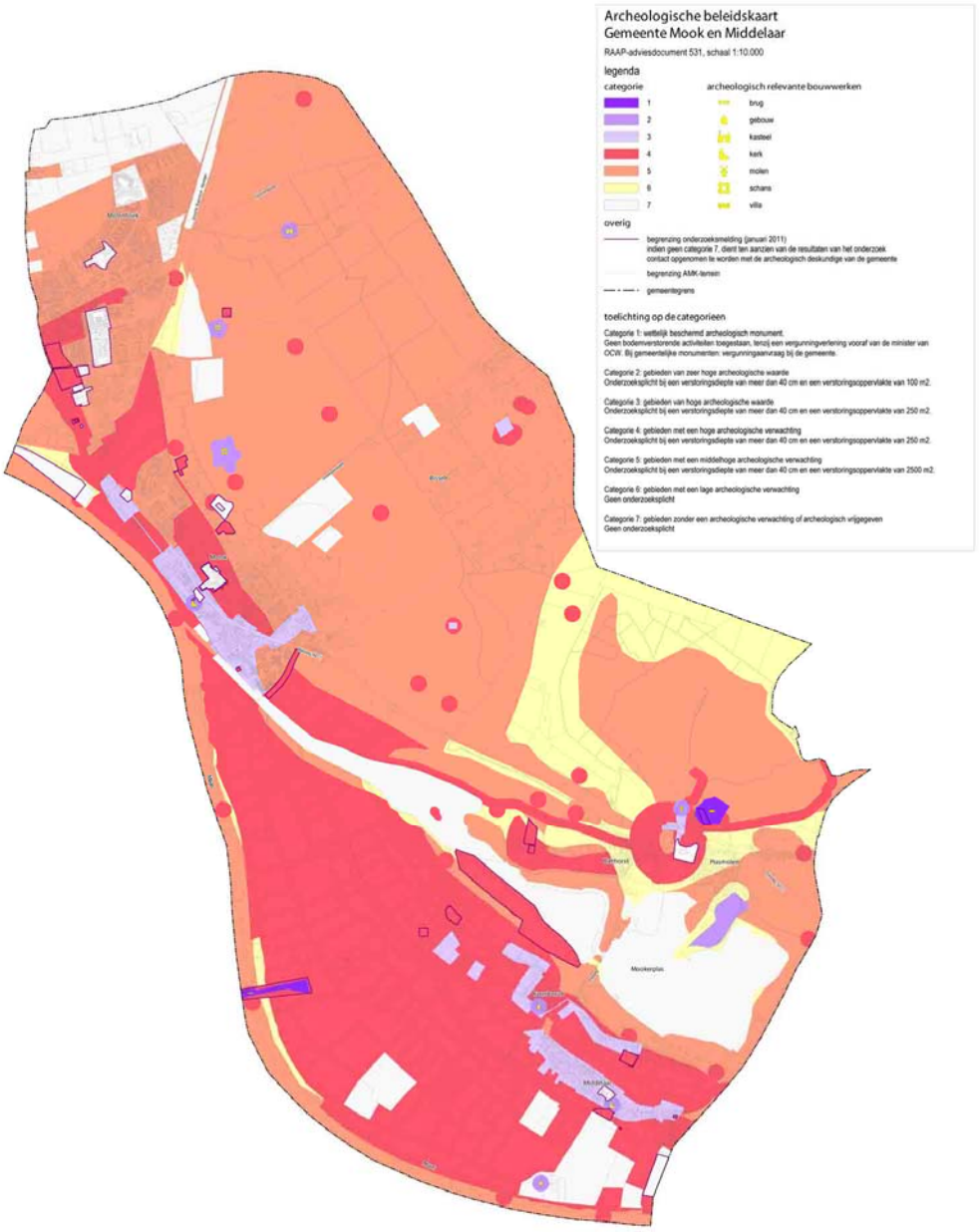
Kapel Riethorsterweg te Plasmolen

Onder bijzonder bouwwerken vallen verder:

- Het paviljoen te Plasmolen (afzonderlijk benoemd in de welstandsnota, 2004).
- Bijzondere civiel technische gebouwen en objecten zoals bruggen en gebouwen ten behoeve van bijvoorbeeld de spoorweg.

Al deze gebouwen en objecten staan, net als de Rijksmonumenten, als afzonderlijke gebieden beschreven in de occupatielaag.

6.1.5 Archeologie

Archeologische beleidskaart Mook en Middelaar

De gemeente beschikt over (nog niet vastgesteld) archeologische beleid inclusief een beleidskaart. De informatie uit dit beleid valt onder te verdelen in:

- Archeologische verwachtingen: de gebieden waarover nog geen informatie bekend is zijn gewaardeerd op de waarschijnlijkheid dat hier archeologisch materiaal gevonden kan worden. Dit heeft geen directe invloed op de ruimtelijke kwaliteit en is niet meegenomen in de waardering van de occupatielaag.

- Archeologische Monumenten Kaart (AMK): in deze gebieden zijn waardevolle vondsten geweest. In sommige gevallen zijn deze bovengronds nog waarneembaar of zijn gebouwen teruggebouwd al dan niet in de vorm van kunstopbjecten of een andere vorm van verwijzing. In dat geval is het object op de beleidskaart ook aangewezen als archeologisch relevant bouwwerk. Een enkel AMK-terrein is aangewezen als beschermd archeologisch monument. De archeologische monumenten zijn veelal als gebied opgenomen in de occupatielaag.
- Archeologische relevante bouwwerken: zijn (delen van) bouwwerken die van belang zijn vanuit cultuurhistorisch perspectief. Omdat ze waarneembaar zijn, omdat er een verwijzing naar het object is of omdat het object is herbouwd zijn ze in de occupatielaag opgenomen als gebied en hebben ze een afzonderlijke waardering gekregen.
- Archeologische vondstplaatsen (waar opgravingen geweest zijn): van de archeogische vondstplaatsen zijn bovengronds geen resten meer waarneembaar. Ze zijn daarom niet meegenomen in de waardering van de occupatielaag.

Archeologische verwachtingenkaart

De basis voor de archeologische verwachtingskaart is een archeologisch verwachtingsmodel. Dit model doet een uitspraak over de meest waarschijnlijke locaties voor vindplaatsen van (pre-)historische samenlevingen. Het model vindt zijn weerslag in een archeologische verwachtingskaart waarop door middel van vlakken (verwachtingszones) vlakdekkend inzicht in de archeologische verwachtingen voor de gemeente Mook en Middelaar wordt gegeven. Het verwachtingsmodel is in hoofdzaak gebaseerd op kwantitatieve vindplaatsgegevens (een zogenaamde inductieve benadering), terwijl er tevens verwachtingsmodellen bestaan die sterk leunen op een hypothetische benadering (een zogenaamde deductieve benadering). De archeologische verwachtingskaart is gebaseerd op een menging van aannames die zowel een inductieve als deductieve onderbouwing hebben. Er is sprake van een hybridenmodel (RAAP, 2007).

Voor de gemeente Mook en Middelaar geldt dat de waardering in grote lijnen als volgt is:

- Hoge verwachtingswaarde bij:
  Archeologische vindplaatsen (geregistreerd in de ARCHIS-database), oude delen van bestaande dorpen, stroomruggen en overige hogere delen langs de Maas in het rivierdal.
- Middelhoge verwachtingswaarde bij:
  De stuwwal en de St. Jansberg (met uitzondering van het droogdal Zevendal en direct langs waterkanten.
- Lage of geen verwachtingswaarde bij*:
  Water, het droogdal Zevendal, enkele kleinere restgebieden en bij archeologisch vrijgegeven gebieden.

Archeologische monumenten

In de gemeente liggen 14 archeologische monumenten (AMK-terreinen); waarvan 3 als zodanig een beschermde status hebben: "Plasmolense Hof", "Cuijkse Steeg" en "De Maasstraat". De laatste twee terreinen liggen aan elkaar en de laatstgenoemde ligt voor slechts een zeer klein deel binnen de gemeentegrenzen. Alle andere AMK-terreinen liggen volledig binnen de gemeentegrens.

Overzicht AMK-terreinen (per nummer)

AMK nr.	Locatie	Omschrijving
13979	Cuijkse Steeg	brug (Romeinse tijd laat B)
13980	Maasstraat	brug (Romeinse tijd laat B)
16232	Katerbosch en Heikant	nederzetting (Middeleeuwse t/m Nieuwe tijd)
16226	Middelaar	nederzetting (Middeleeuwse t/m Nieuwe tijd
11181	Zevenbergen	grafheuvel 3 x (Neolithicum t/m Bronstijd)
16227	Plasmolen	nederzetting (laat Middeleeuwse t/m Nieuwe tijd)
11180	Katerbosch	nederzetting (vroeg Middeleeuws)
11228	Katerbosch	nederzetting (vroeg Middeleeuws)
1034	Plasmolense Hof; Kloosterberg; St. Jansberg	grafheuvel (Neolithicum t/m Bronstijd)
16246	Mookerheide	versterking (Nieuwe tijd C)
16222	Mookerheide	nederzetting (laat Middeleeuwse t/m Nieuwe tijd)
15655	Mookerschans	schans (Nieuwe tijd B)
2001	Lodewijkstraat	urnenveld (1x) en grafheuvel (2x) IJzertijd (vroeg)
15656	Heumenseschans	schans (Nieuwe tijd B)

Archeologisch relevante bouwwerken:

Er zijn in totaal 10 archeologisch waardevolle bouwwerken die geheel of deels nog bestaand zijn of waarvan in het verleden sporen zijn teruggevonden. Het gaat om:

- 2 schansen (Mookerschans en Heumense schans); nog gedeeltelijk intact.
- 1 (dubbele)molen (industrie- en poldermolen te Plasmolen; een watermolen); nog intact.
- 1 Romeinse villa (Plasmolense Hof); sporen teruggevonden.Het terrein is aangewezen als zowel Rijksmonument als AMK-terrein. Op dit terrein zijn sporen teruggevonden van vermoedelijk een "Villa Urbana" : een luxe villa voor de rijke stedeling. Het is hiermee het grootste tot nu toe bekende hoofdgebouw in Nederland uit de Romeinse tijd (2e eeuw na Chr.).
- 1 kasteel (Jachtslot de Mookerheide, begin 20^{e} eeuw: kasteel/buitenplaats, 3 versterkte huizen, tuin/park/plantsoen en brug te Molenhoek); nog intact.
- 1 Romeinse brug (Cuijkse Steeg/Maasstraat); sporen teruggevonden.
- 2 kerken (Mook en Middelaar); nog intact
- 2 gebouwen (Huize middelaar en kapel te Middelaar); (gedeeltelijk) intact en sporen teruggevonden.

Archeologische vindplaatsen

Rondom archeologische vindplaatsen geldt een hoge archeologische verwachtingswaarde. Enkele grafheuvels en een urnenveld zijn als AMK aangewezen. Voor de occupatielaag zijn de vindplaatsen niet direct relevant omdat ze niet waarneembaar zijn in het landschap.

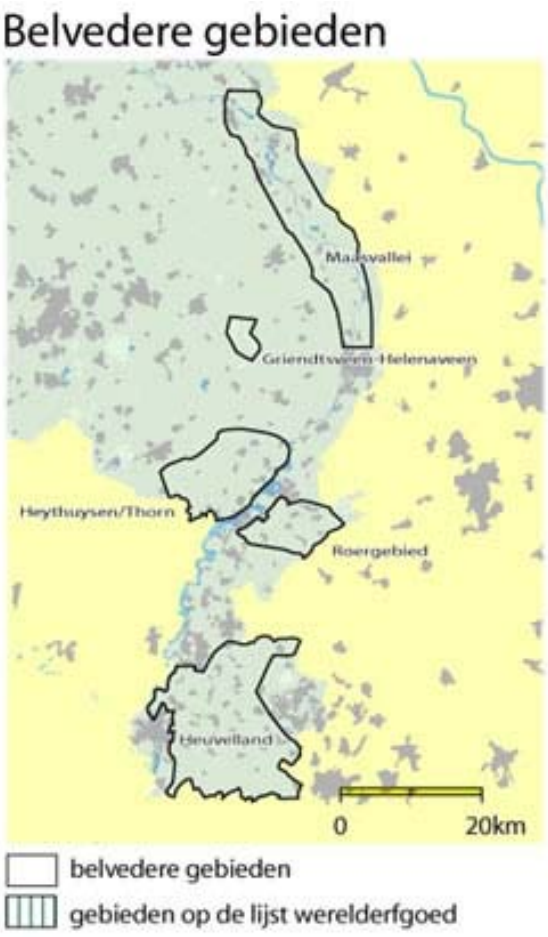
Belvedèregebied Maasvallei

De door de rijksoverheid opgestelde Nota Belvedere van 1998 vindt zijn oorsprong in de opvatting dat het cultuurhistorisch erfgoed beter benut kan worden en dat het behoud van het erfgoed meer moet zijn dan zorgvuldige conservering. De nota stelt daarom een strategie van ‘behoud door ontwikkeling’ voor, ook wel aangeduid als culturele planologie. Voor de uitvoering van het Belvedere-beleid was een overzicht nodig van de meest waardevolle gebieden en steden in Nederland. Er is daarom een kaart van de zogenaamde Belvedere-gebieden gemaakt en een lijst van cultuurhistorisch belangrijke steden.

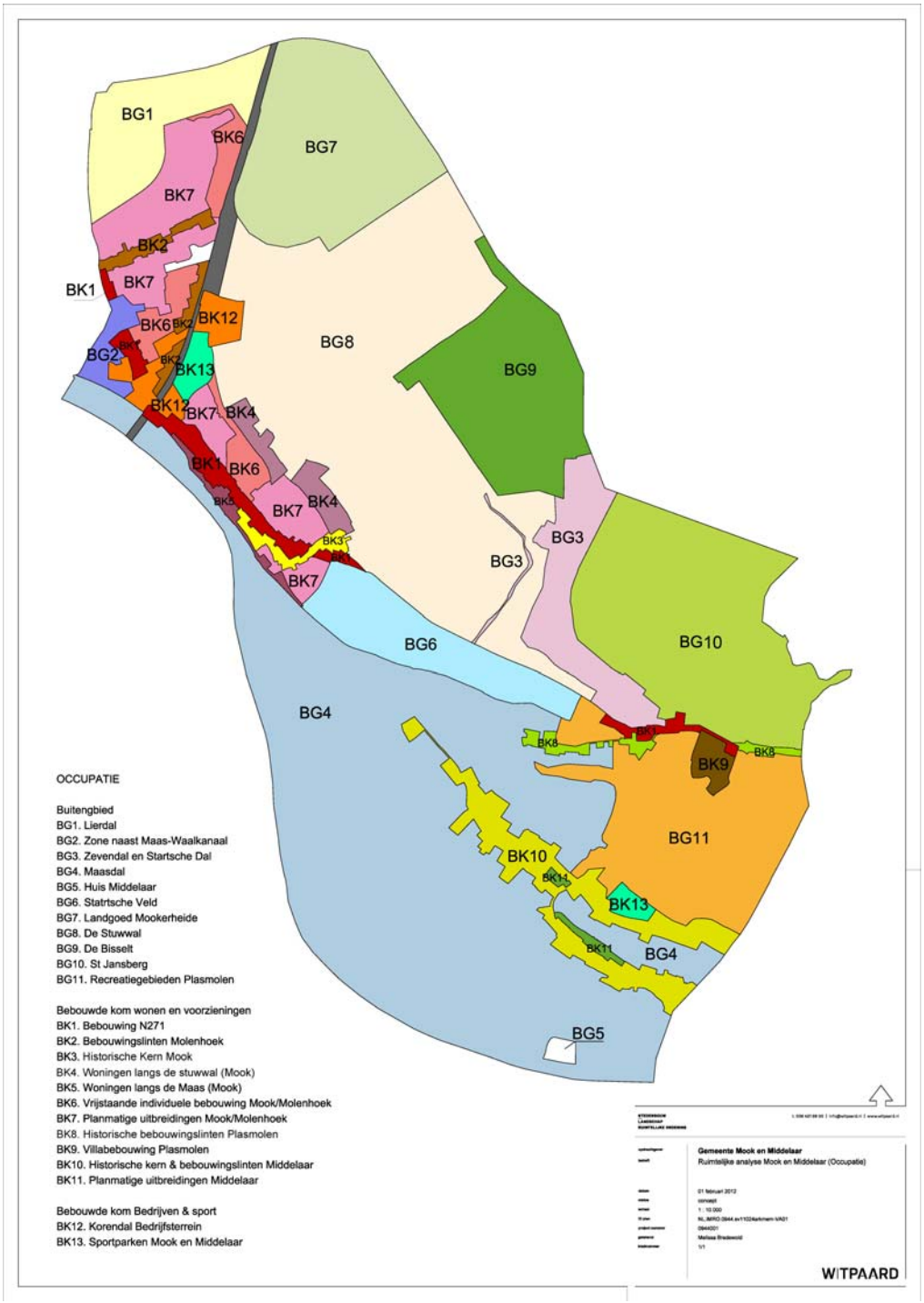
Een groot deel van het gemeentelijk grondgebied maakt deel uit van het Belvedèregebied Maasvallei (globaal gelegen tussen Grubbenvorst en Mook). Het behoort tot de rivierterrasontginningen en kent een lange bewoningsgeschiedenis met veel historische en archeologische vindplaatsen. Al sinds de prehistorie geldt de rivier

als een belangrijke verbindingsroute. De bewoning concentreerde zich op de hogere delen zoals de terrasranden en de stuwwal bij Mook. Bijzonder is het Maasheggenlandschap, specifiek ontstaan door agrarisch gebruik, maar niet karakteristiek voor rivierterrasontginningen.

Karakteristiek zijn ook de parallel aan de rivier gelegen landschapselementen (wegen en spoorlijn, nederzettingen) op de flanken van het Maasdal. Stuifzandgronden aan de oostzijde wordt gekenmerkt door bossen en kleine kampen (LOP, 2009).

6.2 Gebiedsindeling

6.2.1 Buitengebied

BG1. Lierdal
BG2. Zone naast Maaswaalkanaal
BG3. Zevendal en Startsche Dal
BG4. Maasdal
BG5. Huis Middelaar
BG6. Startsche Veld
BG7. Landgoed Mookerheide

BG8. De Stuwwal
BG9. De Bisselt
BG10. St Jansberg
BG11. Recreatiegebieden Plasmolen

6.2.2 Bebouwde kom

BK1. Bebouwing N271
BK2. Bebouwingslinten Molenhoek
BK3. Historische Kern Mook
BK4. Woningen langs de stuwwal (Mook)
BK5. Woningen langs de Maas (Mook)
BK6. Vrijstaande individuele bebouwing Mook/Molenhoek
BK7. Planmatige uitbreidingen Mook / Molenhoek
BK8. Historische bebouwingslinten Plasmolen
BK9. Villabebouwing Plasmolen
BK10. Historische kern & bebouwingslinten Middelaar
BK11. Planmatige uitbreidingen Middelaar
BK12. Korendal bedrijfsterrein
BK13. Sportparken Mook en Middelaar

6.3 Gebiedsbeschrijvingen

6.3.1 BG1. Lierdal

Het Lierdal, nabij de Kuil, is onderdeel van het kampenlandschap: grote variatie aan open en besloten ruimtes en begroeiingen met hagen, houtwallen, struweel en bosjes. Het hoogteverloop is een ander karakteristiek landschappelijk element. Er is sprake van een onregelmatige, relatief oude verkavelingsstructuur. Het gebruik is afwisselend agrarisch en recreatief (skibaan, Pitch & Putt golfbaan, tennisbaan en sporthal). Door de grote beslotenheid van het gebied is de relatief grootschalige bebouwing niet storend aanwezig. De bebouwing is veelal na-oorlogs en de beeldkwaliteit is laag.

6.3.2 BG2. Zone naast Maaswaalkanaal

Richting de Maas en het Maas - Waal Kanaal heeft het landschap de kenmerken van een broekontginningslandschap. Hier is sprake van een tamelijk grootschalige, rationele verkaveling. Het gedeelte wat in de gemeente Mook en Middelaar ligt vormt hier een uitzondering op. Dit gebied is in de loop der tijd versnipperd door kleinschalige tuinbouwgebieden zoals volkstuinen en kwekerijen. Ook liggen er grote bedrijfsloodsen in het gebied. In het gebied direct langs de Maas komen van oudsher Maasheggen voor als kavelscheiding. Deze beplanting is hier deels verdwenen. De bebouwing bestaat uit oude boerenerven en bedrijfsloodsen en heeft een overwegend matige beeldkwaliteit.

6.3.3 BG3. Zevendal en Startsche Dal

Het Zevendal is een droogdal met een kleinschalig open landschap dat als agrarisch gebied wordt gebruikt (weidegronden). De bebouwing bestaat uit karakteristieke keuterboerderijen, vaak met boomgaard. Het ten oosten van het Zevendal gelegen Startsche Dal is ook een droogdal doch dit ligt in het bosgebied van de Stuwwal.

6.3.4 BG4. Maasdal

De graslanden in het Maasdal bij Middelaar zijn duidelijke voorbeelden van graslandontginningen. Buiten de bebouwingslinten van Middelaar en Huize Middelaar staat er weinig bebouwing (aan de Veerstraat, de Kopseweg en de Huissestraat) in het Maasdal. De percellering, het lineaire verloop van de wegen, parallel aan de Maas en de maasheggen zijn de belangrijkste kenmerken van het Maasdal. De Veerstraat wijkt als enigste route af van deze structuur.

6.3.5 BG5. Huis Middelaar

Het woonhuis Huize Middelaar is een voormalig vestingwerk.Huize Middelaar ligt ten zuiden van Middelaar op een ophoging langs de Maas, tegenover het Sint Agatha klooster aan de andere oever. Tegenwoordig zijn de contouren van de slotgracht nog vaag waarneembaar en is nog een klein deel van een muur aanwezig. Het Rijksmonument betreft een ruïne en overblijfselen van de vroegere grachten van het Huis Middelaar. Op de plek van Huize Middelaar staat tegenwoordig een boerderij.

6.3.6 BG6. Startsche Veld

Het Startsche Veld is een agrarisch gebied tussen Mook, Plasmolen, de stuwwal en de Mookerplas. Typerend is de blokverkaveling van dit kleinschalige terrassenlandschap. Het Startsche Veld is een van de weinige overgebleven oude ontginningspatronen. Deze zogenaamde open Velden worden getypeerd door de openheid en de bebouwing aan de randen. In het Startsche veld liggen twee agrarische bedrijven van het type 'jonge boerenerven'. Dit zijn bedrijven waarbij de bedrijfswoning gericht is op de weg. Bij de inrichting van het erf wordt een orthogonaal grid gehanteerd. De bebouwing is na-oorlogs en sober qua detailleringen en materialisatie en bestaat uit zadeldaken.

6.3.7 BG7. Landgoed Mookerheide

Het Rijksmonument Historische Buitenplaats Jachtslot Mookerheide bestaat uit:

- Het landhuis
- Delen van de aanleg (o.a. oprijlanen en doorkijk uitgespaard in het parkbos)
- Muren en trappartijen (1928; rode strengperssteen)
- Brug (1904 - 1909, beton)
- Wildkelder
- Twee Kassen (1928; rode strengperssteen)
- Dieptetuin (1928; rode strengperssteen)
- Fruitmuur (beton)

Het landgoed is circa 133 hectare groot en beeldbepalend.

De historische buitenplaats Jachtslot Mookerheide is van cultuurhistorische en typologische waarde als een bijzondere uitdrukking van een culturele en sociaal-economische ontwikkeling in het eerste kwart van de twintigste eeuw. Het complex heeft architectuurhistorische waarde vanwege de gaaf bewaarde samenstellende onderdelen die een samenhangend en herkenbaar complex vormen. De historische buitenplaats heeft ensemblewaarde in samenhang met het omringende landgoed de Mookerheide en speelt op het stuwallengebied tussen Mook en Molenhoek een beeldbepalende rol. Het jachthuis met toren vormt hierbij een markerend element in het landschap.

Voor een volledige beschrijving van de bijzonder waarde van het Jachtslot wordt verwezen naar de beschrijving uit het register van de RCE.

6.3.8 BG8. De Stuwwal

Op de stuwwal bevindt zich buiten het gebied De Bisselt, de historische buitenplaats Jachtslot Mookerheide, de begraafplaats en de beide schansen, weinig bebouwing. Het gebied wordt vooral gebruikt als wandel- en recreatiegebied. Direct langs de steilrand van de stuwwal bevindt zich wel veel bebouwing. Deze bebouwing valt onder de gebieden "Woningen langs de stuwwal", "Korendal bedrijfsterrein" en "Startsche veld".

6.3.9 BG9. De Bisselt

De Bisselt is een goed voorbeeld van jonge kampontginning. Het is ook een van de weinige gedeeltelijk geslaagde pogingen om de stuwwal te cultiveren. In het gebied wisselen kleinschalige akkers. weides, heidegebieden, bos en bebouwing elkaar af.

In De Bisselt is het individuele karakter van de woningen erg hoog. Het gebied bestond oorspronkelijk deels uit vrijstaande reguliere woningen en enkele boerderijen. De woningtypen variëren van royale villa's tot eenvoudige, kleine vakantiewoningen. De woningen zijn individueel ontworpen en hebben daardoor een eigen herkenbaar gezicht. De kavels zijn fors en er is veel groen aanwezig. Veel woningen liggen verscholen en zijn moeilijk zichtbaar vanaf de openbare weg. Karakteristiek voor De Bisselt zijn de open, groen plekken op de verder beboste stuwwal.

6.3.10 BG10. St Jansberg

Het landgoed Sint Jansberg is grofweg 350 hectare groot en in eigendom bij Natuurmonumenten. Het bestaat hoofdzakelijk uit de beboste Sint Jansberg met kleine bronbeken en wandelpaden. Ook de watermolen Bovenste Plasmolen en de resten van de Romeinse Villa vallen onder het landgoed. Het bovenste deel van de berg is ontbost en bestaat uit landbouwgronden. Het Zevendal maakt ook onderdeel uit van het landgoed.

6.3.11 BG11. Recreatiegebieden Plasmolen

Rondom de Mookerplas liggen, voornamelijk aan de kant van Plasmolen, enkele verblijfsrecreatieterreinen. Het gaat om campings en vakantiewoningen. Veelal worden deze gebieden omgeven door voldoende struweel zodat de zichtbaarheid vanaf de openbare weg minimaal is. Eventueel aanwezige bebouwing is kleinschalig (één laag plat of met kap). Er zijn geen grote voorzieningengebouwen.

6.3.12 BK1. Bebouwing N271

De eerste bebouwing van betekenis is ontstaan langs de oude routes in het gebied. De Rijksweg is een van de oudste en is de belangrijkste route door de gemeente. De bebouwing langs de Rijksweg ligt verspreid in de dorpen Molenhoek, Mook en Plasmolen. De bebouwing is erg divers met name qua bouwperiode, architectuur, situering tot de weg, massa en qua gebruik. Van de oorspronkelijke boerderijbebouwing langs de Rijksweg is in het Mookse deel van de weg weinig overgebleven. Hier heeft veel verdichting plaatsgevonden en op sommige plekken is het ritme van oorspronkelijke percelleringen verdwenen door samenvoegingen van percelen en grotere bebouwing. Deze schaalsprongen zijn soms goed ingepast, maar er zijn ook minder goede voorbeelden aanwezig. Grote delen van het Mookse deel van de Rijksweg zijn onderdeel van het AMK-terrein Mook. Langs de Rijksweg liggen enkele Rijks- en gemeentelijke monumenten.

6.3.13 BK2. Bebouwingslinten Molenhoek

Belangrijkste knooppunt is de kruising van de Rijksweg en Stationsstraat. Langs de Stationsstraat ontstond het eerste bebouwingslint (begin 20e eeuw). De kerk tezamen met de Singel/Esdoornlaan is een belangrijk structurerend gegeven. De Middelweg is een oudere weg met verspreid enkele oudere panden. Langs het spoor (Lindenlaan) staan enkele karakteristieke gebouwen en oude fabrieken van net na de Tweede Wereldoorlog.

6.3.14 BK3. Historische Kern Mook

Langs de Kerkstraat / Mortel is sprake van een relatief dicht bebouwingslint dat opener wordt verder van de kerk af. De kerk is het centrale punt in Mook en schakel tussen Rijksweg en de Maas.

Langs de wegen staat vrijstaande, individuele bebouwing met een dorpse schaal. Langs de Maas zijn karakteristieke smalle doorzichten aanwezig van de Kerkstraat richting de Maas. Omgekeerd is het aanzicht van Mook vanaf de Maas behoudenswaardig. Dit aanzicht wordt voor een groot deel door de kerk en de bebouwing langs de Kerkstraat en De Hove gevormd. Het gebied ligt vrijwel geheel binnen het AMK-terrein Mook.

6.3.15 BK4. Woningen langs de stuwwal (Mook)

Bij de parkachtige woningen die in Mook tegen de stuwwal zijn gelegen, is het hoogteverschil duidelijk merkbaar. De woningen liggen hierdoor hoger of juist lager dan het straatniveau. Veel woningen zijn hierdoor voorzien van een "drive-in". De woningen langs de stuwwal hebben vaak een groot voorerf en een oprijlaan.

De bebouwing is na-oorlogs en betreft bungalows of andere vormen van vrijstaande bebouwing van een ingetogen architectuurstijl. Het gaat om veelal ruime kavels met veel bomen, waardoor samen met de brede, groen ingerichte straten een parkachtig beeld ontstaat.

6.3.16 BK5. Woningen langs de Maas (Mook)

Langs de Maas staat vrijwel alleen individuele vrijstaande bebouwing. Een uitzondering hierop is het appartementencomplex Maasstaete tussen de Rijksweg en de Maasoever. Dit bebouwingscluster is het meest markant samen met de kerk. Tussen De Hove en Middelweerd is de bebouwing met de voorzijde gericht op de Maas (Middelweerd). Zuidoostelijk van de kerk (Kerkstraat) ligt de bebouwing met de achterzijde naar de Maas gekeerd. Hier dienen karakteristieke stenen muurtjes als erfscheiding.

De woningen zijn veelal individueel ontworpen en varieren in hoogte tussen één en twee lagen met kap. Veelal betreft het een langskap, soms een schilddak of met wolfseinden. Ook zijn er variaties in materiaal- en kleurgebruik. Het materiaalgebruik is overwegen baksteen en er is sprake van een overwegend donkere kleurstelling.

6.3.17 BK6. Vrijstaande individuele bebouwing Mook/Molenhoek

Het gaat hier om de woningen ten oosten van de Oude Bovensteweg, de Lierweg, Hoeveveld en een gedeelte van de Middelweg in Molenhoek en grote delen van Mook (tussen de Bovensteweg en de Rijksweg). Het betreft hier na-oorlogse woningbouw waarvan de kwaliteit van het straatbeeld veelal wordt bepaald door het aanwezige groen, de grootte van de kavel en de afstand van de bebouwing tot de weg. De straten zijn veelal smal en hebben geen trottoir of deze liggen gelijk met het straatniveau. De groenaanplant bevindt zich hoofdzakelijk op de kavels en is erg divers qua beplantingssoorten en hoogtes / transparantie. De bebouwing is overwegend één laag met kap met vaak een flauwe dakhelling. Er komen veel lage goothoogtes voor. De bebouwing wordt verder gekenmerkt door een ingetogen architectuurstijl en een

overwegend licht kleurgebruik (wit of zandkleur) van de gevels, met afwisselend donkere of lichte accenten (dakomlijsting, kozijnen).

6.3.18 BK7. Planmatige uitbreidingen Mook / Molenhoek

Dit zijn de uitbreidingen volgens de traditionele blokverkavelingen, uitbreidingen volgens de CIAM-beweging (woonerven) en de uitbreidingen uit de jaren '90. De bebouwing van de uitbreidingen afzonderlijk heeft vaak een sterke onderlinge samenhang (seriebouw). De aansluiting op de omgeving varieert sterk per gebied. Kenmerk van vrijwel alle planmatige uitbreidingen is dan ook dat het gebied zelf vaak bestaat uit één of meerdere afgeronde bebouwingsclusters met een eigen beeldkwaliteit. De opzet van de clusters is sterk afhankelijk van de bouwperiode en de ideeën over de stedenbouwkunde destijds. De bebouwing bestaat vaak uit rijwoningen, halfvrijstaand of geschakelde woningbouw. In Molenhoek is een complex van gestapelde woningbouw gerealiseerd.

Omdat het bij de planmatige uitbreidingen veelal gaat om kleinere kavelgroottes is veel aandacht nodig voor de overgangen van privé naar openbaar (de voor- en achterkantsituaties). In sommige gebieden is deze overgang minder zorgvuldig vormgegeven.

6.3.19 BK8. Historische bebouwingslinten Plasmolen

Plasmolen heeft zich vanaf 1900 ontwikkeld tot kunstenaarskolonie. Het was de vestigingsplaats van de schilder Jacques van Mourik. De bebouwing ligt voornamelijk ten zuiden van de Rijksweg. De Witteweg is de belangrijkste haakse ontsluiting van Plasmolen richting de Rijksweg. Rondom de kruising Witteweg - Rijksweg is de bebouwing divers qua bouwperiode, beeldkwaliteit, grootte, situering en gebruik. Er zijn veel horecagelegenheden en er is bebouwing gerelateerd aan de jachthaven (loodsen).

Parallel langs de Rijksweg zijn de Riethorsterweg en de Schildersweg de belangrijkste bebouwingslinten met een open, landelijk karakter. De Muldershofweg maakt onderdeel uit van de villabebouwing. De Zevendalseweg, Sint Maartensweg en Kiekbergsebaan verbinden Plasmolen met het stuwwallencomplex.

De bebouwing langs de historische bebouwingslinten is divers met een overwegend agrarische- of woonfunctie. De bebouwing is overwegend vrijstaand en wordt gekenmerkt door een traditionele architectuurstijl.

6.3.20 BK9. Villabebouwing Plasmolen

De bebouwing aan de Muldershofweg en omgeving heeft het karakter van villabebouwing in een bosrijke omgeving. Het gebied wordt rondom omgeven door bosgebieden. Ten zuiden van de Muldershofweg ligt nog een aantal straten met een slingerend verloop, afgeleid van het hoogteverloop van het landschap. De bebouwing is vrijstaand, met een fors grondoppervlak op ruime kavels. Het gaat overwegend om bebouwing bestaande uit één laag met kap of plat (bungalow-type). De kapvorm is het zadeldak met wisselende oriëntatie en verspringende gootlijnen (vaak ter hoogte van een inpandige garage). De bouwperiode is tweede helft 20e eeuw.

6.3.21 BK10. Historische kern & bebouwingslinten Middelaar

De oude kern van Middelaar (Middelaer in 1326) bestond uit een reeks boerderijen op de rand van het hoogterras. Achter de boerderijen lag een depressie, met daar achter achter een smalle strook cultuurland met boerderijen. Het huidige Middelaar is ontstaan uit drie nederzettingen Middelaar, Katerbosch en Heikant met de karakteristieken van een esdorp en opgesplitst door de Tochtgraaf. De kruising Heikantseweg - Witteweg is een markant punt, geaccentueerd door de ligging vanwaar diverse wegen uitwaaieren. In de overige delen van de linten is de karakteristieke opbouw van wegen met boerderijen en doorkijkjes nog op veel plekken aanwezig.

Alleen in Katerbosch en aan de oostzijde van Heikant hebben uit- of inbreidingen plaatsgevonden. Een oude grenssteen aan de Katerbosseweg herinnert aan de voormalige hertogdommen.

Het bebouwingslint heeft een open, landelijk, karakter waarbij nog een sterke relatie met het landschap aanwezig is. De bebouwingslinten liggen op de hogere delen.

Rondom de kerk van Middelaar is het bebouwingslint onderbroken. De bebouwing staat hier nadrukkelijker gegroepeerd rondom de kerk

De bebouwing binnen in Middelaar is veelal traditioneel: één tot twee lagen met kap en wordt verder gekenmerkt door een sterke mate van indvidualiteit wat onder andere blijkt uit een gevarieerd kleur- en materiaalgebruik. In Middelaar staat de bebouwing vrij dicht op de weg en zijn de percelen smaller. De afstand tot de weg en de perceelsgrootte nemen toe verder van het dorp af. Heikant wijkt licht af van dit beeld door het vele groen, bredere percelen en op bepaalde punten grotere afstand tot de weg. Het oostelijke deel van Heikant bestaat uit villabebouwing van recentere datum. Grote delen van Middelaar maken onderdeel uit van één van de vier AMK's in dit gebied. Voor het gebied geldt vrijwel overal een hoge archeologische verwachtingswaarde.

6.3.22 BK11. Planmatige uitbreidingen Middelaar

Op twee plekken in Middelaar hebben planmatige uitbreidingen plaatsgevonden: in de Schenck van Nijdeggenstraat en omgeving en aan de Burchtstraat. Het gaat om rijwoningen, geschakelde- en halfvrijstaande na-oorlogse woningen, met vaak standaard kavelmaten en er is een duidelijke rooilijn. De woningen staan relatief dicht op de straat. De bebouwing bestaat overwegend uit twee lagen met kap met traditioneel kleur- en materiaalgebruik. Eén rij woningen is met de achterkant gesitueerd aan de Tochtgraaf. Aan deze zijde van de Tochtgraaf vormt één doorlopende lijn de begrenzing van de bebouwing terwijl aan de overzijde (Heikant) sprake is van terugspringende achterkanten.

6.3.23 BK12. Korendal bedrijfsterrein

Tot in de jaren '70 exploiteerde de NS een eigen zand- en grindafgraving in de helling van het Korendal, direct ten oosten van het station. De afgraving had een spooraansluiting. Het zand werd afgevoerd per trein.

Het Korendal is een diffuus ingericht bedrijventerrein en sportpark tussen de Stuwwal, Mook, en Molenhoek/de spoorlijn. De beeldkwaliteit is laag. Grote opslaggebieden worden afgewisseld door grote loodsen en fabriekshallen. Voor bedrijventerrein Het Korendal wordt gewerkt aan een herstructureringsplan.

Andere grote bedrijfscomplexen liggen langs de Rijksweg en Middelweg in Molenhoek.

6.3.24 BK13. Sportparken Mook en Middelaar

De dorpen Mook en Middelaar beschikken over een sportpark. De sportvelden liggen verscholen in het groen en er is weinig bebouwing. De bebouwing is eenvoudig (één laag plat) en heeft een lage beeldkwaliteit.

6.4 Beschrijving monumenten en objecten

In deze paragraaf worden de monumenten die van rijks- (subparagrafen 6.4.1 tot en met 6.4.8) en gemeentewege (subparagrafen6.4.9 tot en met 6.4.24) bescherming genieten beschreven. Ze zijn niet gewaardeerd volgens de systematiek die in de andere hoofdstukken gebruikt is omdat ze al gewaardeerd zijn in de respectievelijke monumentenlijsten. Dat ze in dit document wel genoemd en beschreven worden heeft als reden dat ze van invloed zijn op de ruimtelijke kwaliteit van hun omgeving en vice versa. Met andere woorden in de planvorming in de nabijheid van monumenten moet rekening worden gehouden met hun waarden.

Tot slot zijn in de subparagrafen 6.4.25 tot en met 6.4.27 gebouwen en bouwwerken beschreven die weliswaar geen monumentale status hebben maar wel beeldbepalend zijn.

6.4.1 Mookerschans

Het Rijksmonument de Mooker Schans betreft een vierkant veldwerk met gebastioneerde hoeken, een gemetseld voetstuk in het midden en een grote gracht.

De Mookerschans en Heumense schans zijn verdedigingswerken op de Mookerheide uit vermoedelijk de 17^{e} eeuw. Gedurende de 80-jarige oorlog had ieder dorp in de streek langs de Maas een eigen vluchtschans. De Mookerschans is het meest compleet en recent gerestaureerd. De schansen bestonden doorgaans uit een 2-3 meter hoge wal verstevigd met takkenbossen en beplant met wilgen of doornstruiken. Om de schans lag een gracht (4-10 meter breed). Een inhaalbare- of ophaalbrug en poort beschermen de toegang. Binnen de wal waren houten huisjes en een onbebouwd binnenterrein aanwezig.

6.4.2 Landgoed Mookerheide

Voor beschrijving zie paragraaf 6.3.7.

6.4.3 Heumense schans

Het Rijksmonument de Heumense Schans betreft een vijfstralig-stervormig veldwerk in een droge gracht.

De Mookerschans en Heumense schans zijn verdedigingswerken op de Mookerheide uit vermoedelijk de 17^{e} eeuw. Gedurende de 80-jarige oorlog had ieder dorp in de streek langs de Maas een eigen vluchtschans. De Mookerschans en de Heumense schans zijn hiervan goed bewaarde voorbeelden.

Het is nog gedeeltelijk intact. De schansen bestonden doorgaans uit een 2-3 meter hoge wal verstevigd met takkenbossen en beplant met wilgen of doornstruiken. Om de schans lag een gracht (4-10 meter breed). Een inhaalbare- of ophaalbrug en poort beschermen de toegang. Binnen de wal waren houten huisjes en een onbebouwd binnenterrein aanwezig.

6.4.4 Huis Middelaar

Uit de archeologische beleidsnota (figuur 25): Huys te Middelaer: Links van het huis is de schipbrug te zien die een belangrijke rol speelde bij de omsingeling van het Genneperhuis in 1641.

Huize Middelaar is een voormalig vestingwerk vanaf 501.

Huize Middelaar ligt ten zuiden van Middelaar op een ophoging langs de Maas, tegenover het Sint Agatha klooster aan de andere oever. Tegenwoordig zijn de contouren van de slotgracht nog vaag waarneembaar en is nog een klein deel van een muur aanwezig. Het Rijksmonument betreft een ruïne en overblijfselen van de vroegere grachten van het Huis Middelaar.

Op de plek van Huize Middelaar staat tegenwoordig een boerderij.

6.4.5 St. Lambertuskerk

De St. Lambertuskerk te Middelaar is aangewezen als Rijksmonument vanwege de bronzen luidklok uit 1533 en de inventaris, waaronder 18e-eeuwse beelden van de H. Brigida, H. Willebrordus, H. Lambertus en H. Sebastianus.

6.4.6 St. Antoniuskerk

De St. Antoniuskerk te Mook is als Rijksmonument aangewezen. De kerk is opgebouwd uit een driezijdig gesloten mergelstenen koor (uit ca. 1400), geflankeerd door twee bakstenen kapellen, en een bakstenen toren met nissengeleding. De verdere delen zijn tot stand gekomen bij een vergroting van de kerk in 1910. Tot de inventaris behoren onder andere:

- communiebank met gesneden reliëfs;
- twee hardstenen wijwatervaten;
- houten beelden:
  crucifix (uit ca. 1700), twee madonna's en H. Antonius Abt, H. Petrus, H. Joannes de Doper, H. Rochus,
  Albasten paneel met reliëfvoorstelling van de Aanbidding door de herders;
  albasten topstuk met voorstelling van de drie-eenheid.

6.4.7 Kapelletje te Middelaar

Het eenvoudig bakstenen kapelletje aan de Eindweg in Middelaar is als Rijksmonument aangewezen wegens de volkskundige waarde.

6.4.8 Watermolen de “Bovenste Plasmolen”

De Bovenste Plasmolen heeft een ruim 7 meter groot ijzeren en geklonken waterrad dat zowel van boven als in het midden aangedreven kan worden; daarmee is de Bovenste Plasmolen zowel boven- als middenslagmolen.Op deze plaats is reeds vanaf de 15e eeuw een watermolen in werking geweest. Het huidige gebouw stamt uit 1725 en verving toen een ouder gebouw, toen ook een papiermolen. In 1848 werd de molen omgebouwd tot olie- en pelmolen.In 1865 werd de molen nogmaals verbouwd, nu naar korenmolen en had hierna 2 koppels maalstenen. In 1910 volgde de laatste grote wijziging van de inrichting toen er een motor werd geplaatst, omdat de altijd beperkte aanvoer van maalwater problematisch voor de steeds drukkere bedrijfsvoering was geworden. Later werd deze motor vervangen door de huidig nog aanwezige Crossley benzine-motor.In het najaar van 1944 werd De Bovenste Plasmolen bij gevechtshandelingen ernstig beschadigd. Het maalwater kan op twee manieren naar het rad worden gevoerd. Als bovenslag via een ijzeren goot, waarbij het water via een hogerop aangelegde stuwvijver gevoed wordt uit de beek van het Groene Water en als middenslag vanuit een lager gelegen stuwvijver die wordt gevoed door bronwater uit de Helkuil.Het maalgangwerk is geheel van gietijzer en de 2 maalkoppels werken met onderaandrijving.De twee maalkoppels werken op waterkracht, waarvan één koppel ook kan worden aangedreven door de bedrijfsvaardige benzine-motor uit 1901.

6.4.9 Heumensebaan 3 te Molenhoek

Dit gemeentelijk monument betreft een vrijstaand woonhuis, oorspronkelijk gebouwd als baanwachtershuis. Het pand is een kenmerkend voorbeeld van negentiende-eeuwse spoorwegarchitectuur. De gebouwen die in de negentiende eeuw langs het spoor werden opgericht (stations, baanwachtershuisjes, seinhuizen, et cetera) zijn opgetrokken in de zogenaamde 'Waterstaatstijl'. De stijl was vernoemd naar de opdrachtgever, Rijkswaterstaat.

Ten noorden van het hoofdvolume staat een eenlaags gebouw onder een plat dak. Hoewel aanzienlijk gewijzigd, maakt deze deel uit van het oorspronkelijke ensemble.

Reden van plaatsing op gemeentelijke monumentenlijst

Architectuurhistorische criteria:

- Het gebouw heeft architectuurhistorische waarde vanwege de specifieke vormgeving.
- Het exterieur van Heumensebaan 3 is in hoofdopzet gaaf behouden.
- Zeldzaamheidswaarde vanwege de typologie van baanwachtershuis.
- Goed (behouden) voorbeeld van karakteristieke negentiende eeuws spoorwegarchitectuur.

Stedenbouwkundige criteria:

- Heumensebaan 3 neemt door zijn ligging aan de druk bereden spoorwegovergang een prominente plaatst in, in het straatbeeld.
- Ensemblewaarde van spoor en baanwachtershuisje.

Algemeen historische criteria:

- Het volume heeft historische waarde als voorbeeld van de objectgewijze ontwikkeling van Molenhoek ten oosten van de oorspronkelijke lintbebouwing aan de Rijksweg (prelude op de in de twintigste eeuw volgende groei van de kern).
- Hoge cultuurhistorische waarde als onderdeel van de in 1883 aangelegde spoorlijn Nijmegen-Roermond.

6.4.10 Stationsstraat 79 te Molenhoek

Het gemeentelijk monument de Stationsstraat 79 is een villa waarbij de Engelse landhuisstijl als een belangrijke inspiratiebron heeft gediend. Het huis is in hoofdopzet symmetrisch van aard. Door de plaatsing van de entree en het doortrekken van het rietdak alhier ontstaat echter een asymmetrische toets. De asymmetrie wordt verder benadrukt door de aanbouwen aan de achterzijde. Het hoofdvolume heeft door het lage muurwerk en de overhangende, hoog opgetrokken kap een gedrongen karakter. Dit wordt door het middenrisaliet echter enigszins teniet gedaan, waardoor het pand toch enige grandeur uitstraalt. Ook de aanwezige rietkap en de wijze waarop deze vloeiend overloopt bij de steekkap en kapellen versterken het schilderachtige karakter dat zo kenmerkend is voor de op de Engelse stijl.

Ten noorden van het hoofdhuis staat een eenlaags volume onder zadeldak. Op de topografische kaart van 1931 staat op deze locatie reeds een volume weergegeven, wat erop duidt dat het huidige pand authentiek is. De rieten kap met keramische tegels op de nok is vanaf de straat zichtbaar. Verder blijkt dat in de geveltop van de noordelijke gevel een rond venster is aangebracht. Het volume is gepleisterd, maar lijkt niet te zijn voorzien van schijnvoegen.

Reden van plaatsing op gemeentelijke monumentenlijst

Architectuurhistorische criteria:

- Het gebouw heeft architectuurhistorische waarde vanwege de specifieke vormgeving.
- Het exterieur van Stationsstraat 79 is gaaf behouden (inclusief vensterpartijen).
- Het woonhuis vormt een goed voorbeeld van een vrijstaande jaren twintig villa, waarbij karakteristieke elementen van de destijds overheersende architectuurstromingen zijn toegepast.
- Zeldzaamheidswaarde vanwege de typologie van een groot vrijstaand woonhuis uit het interbellum in Molenhoek.
- Zeldzaamheidswaarde vanwege behoud meerruits vensters.
- Architectuurhistorische waarde vanwege materiaalgebruik: rietgedekt.

Stedenbouwkundige criteria:

- Ensemble met het aangrenzende pand Stationsstraat 77 (eveneens een jaren twintig woning met rieten kap en schilderachtige opbouw).
- Prominente ligging in het straatbeeld.

Algemeen historische criteria:

- Het volume heeft historische waarde als voorbeeld van de ontwikkeling van Molenhoek in het interbellum: ontwikkeling van de kern nabij het station.

6.4.11 Stationsstraat 62 te Molenhoek: kerk en kapel

Het gemeentelijk monument aan de Stationsstraat 62 betreft een in 1926 gebouwde kapel, gebouwd in een sobere neogotische vormentaal. Het gotische uit zich onder andere in de hoofdopzet van het volume: een hoog, smal gebouw met een hoog opgetrokken zadeldak waarop een klokkenstoel/toren is geplaatst. Vergelijking met de Kapel in 't Zand in Roermond (1895) is hierbij evident. Het grote verschil is dat in tegenstelling tot de kapel in Roermond, waar sprake is van hoge vensters, in Molenhoek duidelijk twee rijen vensters zijn toegepast. Deze vensters zijn daarbij wel uitgevoerd als spitsboogvensters en ook worden de venstertraveeën middels steunberen van elkaar gescheiden. Andere (neo)gotische elementen zijn de hogels op de daknok. Aanbouw tegen noordoostelijke gevel van de kapel valt buiten de beschrijving. De in 1934 gebouwde kerk is in hoofdopzet neoromaans, maar met name de spitsbogen zijn duidelijk beïnvloed door de neogotiek. Door deze spitsbogen wordt een relatie met de aangrenzende kapel gelegd. Zoals reeds gezegd is bij de kerk in

Molenhoek sprake van een neoromaanse hoofdopzet. Dit uit zich in het voorportaal (de narthex) die aan de straat is gelegen. Dit voorportaal is wat betreft opzet/grootte duidelijk secundair aan het hoofdvolume. Ook het gegeven dat de klokkentoren als een haast solitair object naast de narthex staat is kenmerkend romaans en is terug te voeren naar enkele exemplarische romaanse kerken als de San Ambrogio in Milaan. Andere (neo)romaanse aspecten is het contrast in hoogte tussen het hoge middenschip (en transept) en de opvallend lage zijbeuken en de wijze waarop het koor aan de achterzijde recht afsluit en de absis (en twee kleine kapellen) daar als vijfzijdige objecten tegen zijn geplaatst.

Het hoog opgetrokken zadeldak van het schip en de forse steunberen zijn elementen die, evenals de spitsbogen, haar oorsprong meer in de (neo)gotiek hebben.

Reden van plaatsing op gemeentelijke monumentenlijst

De kerk en de kapel op Stationsstraat 62 te Molenhoek komen in aanmerking voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst om de volgende redenen.

Architectuurhistorische criteria:

- Het gebouw heeft architectuurhistorische waarde vanwege de specifieke vormgeving.
- De kerk heeft architectuurhistorische waarde als fraai voorbeeld van een in de neoromaanse stijl opgetrokken kerkgebouw.
- De voormalige kapel heeft architectuurhistorische waarde als fraai voorbeeld van een in een neogotische stijl opgetrokken religieus volume.
- Het complex is gaaf behouden.
- Het complex heeft architectuurhistorische waarde vanwege het karakteristieke decoratief programma: met name het prominente karakter van de verschillende variaties van spitsboogvensters.
- De kapel heeft architectuurhistorische waarde vanwege de aanwezigheid van alle authentieke ijzeren kozijnen (met glas-in-lood).
- Architectuur- en kunsthistorische waarde vanwege in het interieur aanwezige kunstwerken waaronder glas-in-loodramen, majolicareliëfs en wandschilderingen.

Stedenbouwkundige criteria:

- Ensemblewaarde van kerk uit 1934 en kapel uit 1926.
- De ensemblewaarde wordt versterkt door de nog aanwezige kastanjelaan met hekwerk. De kerk heeft een beeldbepalende ligging aan de Stationsstraat en vormt het stedenbouwkundige hart van de ontwikkelingen ten oosten en zuiden van de kern.

Algemeen historische criteria:

- Het volume heeft historische waarde als voorbeeld van de ontwikkeling van Molenhoek in het interbellum.
- De kerk vormt een uiting van het religieus erfgoed van Molenhoek. Het pand is tot op heden in gebruik als kerk. Het vormt bovendien een sociaal ankerpunt voor de gemeenschap.

6.4.12 Stationsstraat 33 te Molenhoek

Gaaf behouden vrijstaand woonhuis, gebouwd in 1928 (gevelsteen met jaartal) is gemeentelijk monument. Het is een eenvoudig woonhuis met een symmetrische indeling en een rechthoekige plattegrond. De detaillering van dit statige pand is beperkt tot de opvallende hanenkammen boven de ramen en enkele horizontale banden. Dergelijke baksteenornamentiek heeft haar oorsprong in de architectuur van de Amsterdamse School. Bij Stationsstraat 33 is spaarzaam omgegaan met deze karakteristieke ornamentiek. Het pand is vandaag de dag gekeimd. Oorspronkelijk zal het aanzien echter zijn bepaald door schoon metselwerk

Reden van plaatsing op gemeentelijke monumentenlijst

Architectuurhistorische criteria:

- Het gebouw heeft architectuurhistorische waarde vanwege de specifieke vormgeving.
- Het exterieur van Stationsstraat 33 is gaaf behouden (inclusief vensterpartijen).
- Het woonhuis vormt een goed voorbeeld van een vrijstaande jaren twintig villa, waarbij karakteristieke elementen van de destijds overheersende architectuurstromingen zijn gecombineerd.
- Zeldzaamheidswaarde vanwege de typologie van een groot woonhuis uit het interbellum in Molenhoek.

Stedenbouwkundige criteria:

- Stedenbouwkundige ligging op een hoogte, waardoor het pand een prominente positie in het straatbeeld inneemt.

Algemeen historische criteria:

- Het volume heeft historische waarde als voorbeeld van de ontwikkeling van Molenhoek in het interbellum: verschuiving van de groei van de kern van de Rijksweg naar de Stationsstraat.

6.4.13 Rijksweg 19 te Molenhoek

Vrijstaand woonhuis, gebouwd omstreeks 1920-1930 mmet bijgebouw. Het pand is in hoofdopzet symmetrisch in een traditionalistische architectuur, beïnvloed door M. Granpé Molière, een van de grondleggers van de Delftse School. Het pand is gelegen in een ruime tuin en van de straat afgesloten met een gietijzeren hekwerk. In de tuin staat een aantal fraaie oude bomen. Deze setting verhoogt de waarde van het pand.Het pand staat op de gemeentelijke monumentenlijst om de volgende redenen:

Architectuurhistorische criteria, vanwege:

- De specifieke vormgeving.
- De gaafheid van het exterieur.
- Zeldzaamheidswaarde.
- Het behoud van een groot aantal rijk uitgevoerde glas-in-lood-ramen.
- De aanwzigheid van een grooot bordes overd egehele breedte van de voorgevel.
- De klokkenstoel op het dak als fysieke herinnering aan de periode dat het pand in gebruik was als klooster.
- Het pand hoogstwaarschijnlijk een kern heeft die ouder is dan het interbellum.

Stedenbouwkundige criteria,vanwege:

- De ensemblewaarde van woonhuis, hekwerk met hekpijler en bijgebouw, geplaatst in een groene steting met enkele historische bomen. Het huis wordt vanaf de straat gezien omkaderd door twee groet bomen, waardoor een hoogwaardig beeld ontstaat.

Algemeen historische criteria, vanwege:

- Cultuurhistorische waarde
- Vanwege: voormalig functiegebruik als gemeentehuis en klooster.

6.4.14 Peilschaal Maasdijk

Hardstenen peilschaal voor de Maas, aangelegd op het talud van de dijk, aangewezen als gemeentelijk monument.

De peilschaal is aangelegd tegen het talud van de Maasdijk, meteen ten westen van het klooster/de kweekschool (vandaag de dag grenzend aan de nieuwbouw langs de Middelweerd). In de weide/uiterwaard van de Maas is een sloot uitgegraven die vanaf de Maas tot aan de peilschaal loopt.

De peilschaal zelf is uitgevoerd in hardsteen. Over de volle lengte zijn, ietwat verdiept, de peilhoogten aangegeven, waarbij ieder streepje één centimeter waterstijging aanduidt. De peilhoogten lopen van 9.00+NAP tot 12.70+NAP, waarbij bij iedere tien centimeter in cijfers de hoogte is weergegeven.

Om de dertig centimeter is op de hardstenen plaat (meerdere boven elkaar gelegde platen) een klein piramidevormige gietijzeren punt geplaatst.

Aan de bovenzijde, bij 12.70+NAP, wordt de schaal afgesloten door een hardstenen blok.

De peilschaal wordt geflankeerd door metselwerk, bestaande uit afwisselend een strek en twee koppen.

Links van de schaal is over de gehele lengte een bakstenen trap geplaatst. Deze loopt evenwijdig aan de peilschaal.

Reden van plaatsing op gemeentelijke monumentenlijst

Architectuurhistorische criteria:

- Typologisch waardevol en zeldzaam object.

Stedenbouwkundige criteria:

- Ligging op het talud van de Maasdijk, nabij de Maas. De peilschaal is tot op heden 'in gebruik'.
- Ensemble van zowel de peilschaal als de uitgegraven sloot.

Algemeen historische criteria:

- Zeldzaamheidswaarde van de peilschaal.
- Hoogwaardig relict dat onlosmakelijk is verbonden met de strijd tegen het water.
- Historisch object dat deel uitmaakt van de waterwerken van Rijkswaterstaat.

6.4.15 Calvarieberg RK Kerkhof

Parochiekerkhof aan de verbindingsweg tussen Mook en Groesbeek aan de voet van de Papenberg.Tegenover de toegang van de oorslogsbegraafplaats is ook een toegang tot het parochiekerkhof aangelegd. Vanaf deze toegang loopt een breed pad data aan het einde eindigt bij de Calvarieberg. die bestaat uit een steen opgtrokken heuvel die met een laag aarde is bedekt. Op het hoogste punt staat een Crusifixmet rondom een viertal gietijzeren kruizen met elke een sdpecifieke vormentaal.

Redenen voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst:

Kunsthistorische criteria, vanwege:

- Fraai voorbeeld van een expressionistische sculptuur uit de wederopbouwperiode.
- Bijzonder ensemble van vier gietijzeren kruizen. elk kruis heeft een karakteristieke eigen vormgeving, waardoor sprake ios van een fraai divers ensemble.
- Zeldzaamheidswaarde van de gietijzeren kruizen (vanwege materiaal).

Stedenbouwkundige criteria vanwege:

- Ensemble van naoorlogse crucifix en enkele vooroorlogse gietijzeren kruizen.
- Waardevolle en symbolische zichtas en fysieke as (twee paden in elkaars verlengden, doorkruist door de Goesbeelkseweg) tussen het kruis en de kapel op de ooorlogsbegraafplaats en de Calvarieberg op het parochiekerkhof.
- De Calvarieberg vormt het hart van de begraafplaats.

Algemeen historische criteria:

- Crucifix als object uit het oeuvre van de Mooker kunstenaar Jules de Roeper.
- Hoogwaardig religieus object.

6.4.16 Oorlogsmonument burgers

Naoorlogs oorlogsmonument met perk aan de verbindingsweg tussen Mook en Groesbeek tegenover het parochiekerkhof. Het mnument is opgericht ter nagedachtenis aan de acht medeburgers die bij het hevige straatgevecht tussen 18 en 20 september 1944 om het leven zijn gekomen. Het bestaat uit een grafzerk met kruis, vervaardigd uit een grijze hardsteen.

6.4.17 Kerkstraat 8-10 te Mook

Het statige herenhuis in de oude kern van Mook is een gemeentelijk monument. Het in de tweede helft van de negentiende eeuw gebouwde pand, is opgetrokken in een sobere baksteenarchitectuur. Op een aantal plaatsen is een omlijsting in cementstuc aanwezig. Met name bij de rechter zijgevel zijn alle gevelopeningen voorzien van een dergelijke pleisterlaag. Het is goed mogelijk dat ook de vensters en deur aan de straatzijde oorspronkelijk een dergelijke omlijsting hebben gehad. De aanbouwen aan de achterzijde vallen buiten de beschrijving.

De huidige situatie is representatief voor de situatie anno 1850-1900. Het pand is vrij recent gerestaureerd.

Tegen de achtergevel is een overdekt terras gebouwd en een bakstenen eenlaags volume (met zonnepanelen op het dak). Deze zijn vrij recent toegevoegd en vallen buiten de bescherming.

Reden van plaatsing op gemeentelijke monumentenlijst

Architectuurhistorische criteria:

- Het gebouw heeft architectuurhistorische waarde vanwege de specifieke vormgeving.
- Zeldzaamheidswaarde vanwege de typologie van een groot vrijstaand woonhuis uit de tweede helft van de negentiende eeuw in Mook.
- Het pand is gaaf behouden: wijzigingen aan de vensters zijn met respect voor de historische situatie uitgevoerd.
- Architectuurhistorische waarde vanwege materiaalgebruik: Portlandcement rondom enkele gevelopeningen.
- Bouwhistorische waarde vanwege het gegeven dat het pand hoogstwaarschijnlijk een kern heeft die ouder is dan het huidige pand.
- Verschijnt reeds op de minuut. Er is mogelijk nog sprake van elementen die teruggaan tot ten minste de achttiende eeuw.
- Architectuurhistorische waarde vanwege de 'leesbaarheid' van het verleden: afwijkende breedte van de muurdam als aanduiding voor negentiende eeuwse aanpassing.

Stedenbouwkundige criteria:

- Onderdeel van een hoogwaardig ensemble aan de Kerkstraat (nummers 5-7, 4, 6, 8-10)
- Prominente ligging in de oorspronkelijke hoofdstraat van Mook.

Algemeen historische criteria:

- Het volume heeft historische waarde als voorbeeld van de ontwikkeling van Mook in de negentiende eeuw.
- Door het ensemble negentiende-eeuwse huizen aan de Kerkstraat is het oorspronkelijke hart van Mook tot de dag van vandaag herkenbaar/beleefbaar.

6.4.18 Kerkstraat 5-7 te Mook

Voormalige langgevelboerderij, verbouwd tot twee wooneenheden is eveneens als gemeentelijk monument aangewezen. Kenmerkend voor dit type boerderij is dat alle toegangen tot het pand, zowel naar het woonhuis als de bedrijfsruimten, in de langgevel zijn geplaatst: woning, stal en deel liggen naast elkaar. Dit is een karakteristieke boerderij die veel voorkomt in Limburg en het oosten van Noord-Brabant.

Het pand wordt middels een rij leilinden van de straat gescheiden. Leilinden worden al eeuwenlang langs de gevels van boerderijen geplaatst. Behalve de esthetische kwaliteiten die hier vandaag de dag aan worden toegekend, had de aanplant vooral een praktische functie: ze hielden de zon buiten het huis, zonder dat ze meteen teveel zonlicht voor de tuin blokkeerden.

Reden van plaatsing op gemeentelijke monumentenlijst

Architectuurhistorische criteria:

- Het pand is een redelijk gaaf behouden voorbeeld van een in een traditionele stijl opgetrokken boerderij.
- Zeldzaamheidswaarde vanwege de typologie van een langgevelboerderij binnen de woonkern van Mook.
- Kerkstraat 5-7 is een van de best bewaarde historische panden binnen de kern van Mook.
- Bouwhistorische waarde vanwege de ouderdom: 1750.

Stedenbouwkundige criteria:

- Onderdeel van een hoogwaardig ensemble aan de Kerkstraat (nummers 4, 6, 5-7, 8-10).
- Prominente ligging in de oorspronkelijke hoofdstraat van Mook.
- Ensemble van bebouwing en rij leilinden (linden verschijnen al op foto uit circa 1910).

Algemeen historische criteria:

- Kerkstraat 5-7 geeft een beeld van de wijze waarop men in de achttiende en negentiende eeuw op kleine schaal boerde.
- Door het ensemble negentiende-eeuwse huizen aan de Kerkstraat is het oorspronkelijke hart van Mook tot de dag van vandaag herkenbaar/beleefbaar.

6.4.19 Kerkstraat 4-6 te Mook

Statige herenhuizen in de oude kern van Mook. De panden zijn gebouwd tussen 1850 en 1900. Ze maken deel uit van een aantal historische bouwvolumens waardoor er sprake is van een waardevol ensemble. De panden moeten nog worden beschreven.

6.4.20 Rijksweg 189 te Mook

Verscholen achter de begroeiing, aan de voet van de Mookerheide, ligt deze kleine T-boerderij. Het gebouw is omstreeks 1880 opgetrokken en aangewezen als gemeentelijk monument

Het pand is gelegen aan de voet van de Mookerheide. Tot ver in de negentiende eeuw werd aan de voet van deze hoog gelegen heide niet gebouwd.

Op deze kaart van 1938 verschijnt voor het eerst de naam 'Die Swaere Noodt' die aan het huis is toegekend. De naam verwijst naar een historisch feit, de Slag op de Mookerheide die op 14 april 1574 plaatsvond.

Het pand heeft een rechthoekige plattegrond. Het is opgezet als een T-boerderij, waarbij het oorspronkelijke woongedeelte haaks op het voormalige bedrijfsdeel staat. Het voorhuis is eenlaags en is geplaatst onder een zadeldak met wolfseind. De zolderverdieping is in gebruik als woonruimte. Het achterhuis is eveneens eenlaags. Het is geplaatst onder een zadeldak met aan de achterzijde een derde dakschild. De aanzet van het dak is lager dan bij het voorhuis. Beide daken zijn gedekt met rode gesmoorde Hollandse pannen. Op de nok van het achterhuis staat een bakstenen schoorsteen. Op het voorste dakschild van het woonhuis is een kapel onder plat geplaatst. De kapel heeft zinken wangen en is voorzien van naar binnen draaiende Franse vierruits ramen. Het voorhuis is voorzien van houten bakgoten aan de voorzijde en windveren aan de kopse kanten. Het achterhuis is voorzien van mastgoten. De gevels zijn opgetrokken in baksteen. Het metselwerk is uitgevoerd in wildverband. De gevels zijn gekeimd. De omgaande plint van het huis is geteerd.

De kozijnen en ramen zijn in een crèmewitte kleur geschilderd. Luiken, deuren, bakgoten en boeiboorden zijn donkergroen. De ramen en kozijnen zijn niet authentiek maar lijken toch al enige ouderdom te hebben.

Reden van plaatsing op gemeentelijke monumentenlijst

Architectuurhistorische criteria:

- Rijksweg 189 is een representatief voorbeeld van een laat-negentiende eeuwse, kleinschalige T-boerderij.
- Het pand is gaaf behouden.
- Architectuurhistorische waarde vanwege de sobere estica die kenmerkend is voor agrarische gebouwen.

Stedenbouwkundige criteria:

- De boerderij is een onderdeel van het kleinschalige historisch gegroeide

agrarische gebied tussen de hellingen van de Mookerheide en de Maas.

- De ligging van de boerderij aan de voet van de Mookerheide, in haar groene setting draagt bij aan de belevingswaarde van het pand.

Algemene historische aspecten

- Rijksweg 189 heeft cultuurhistorische waarde omdat het een zichtbare herinnering vormt aan het agrarische verleden (en heden) van het gebied rondom Mook en Molenhoek.
- Benaming van het complex als herinnering aan de beladen historie van deze locatie.

6.4.21 Kapel Riethorsterweg te Plasmolen

Dit gemeentelijk monument is opgetrokken in traditionalistische stijl en heeft, gelet op de karakteristieke klokgevels, haar inspiratie gevonden in de zeventiende en achttiende eeuwse woonhuisarchitectuur. De kapel is gebouwd naar ontwerp van architect J. Coumans. De kerk is toegewijd aan Maria, Sterre der Zee.

De kapel heeft een rechthoekige plattegrond en is geplaatst onder een zadeldak, gedekt met zwartblauwe leien. De kopgevels zijn uitgevoerd als klokgevel. Het pand is opgetrokken in een rode baksteen en is in wildverband gemetseld.

Reden van plaatsing op gemeentelijke monumentenlijst

Architectuurhistorische criteria:

- Het gebouw heeft architectuurhistorische waarde vanwege de specifieke vormgeving.
- De kapel heeft architectuurhistorische waarde als fraai voorbeeld van een kleine kapel, opgetrokken in een traditionalistische vormentaal.
- De kapel heeft architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een bijzonder volume uit de wederopbouwperiode
- De kapel is gaaf behouden.
- Het complex heeft architectuurhistorische waarde vanwege het karakteristieke decoratief programma: gebrandschilderde ramen.

Algemeen historische criteria:

- Het volume heeft cultuurhistorische waarde vanwege het achterliggende verhaal achter het ontstaan ervan: waarmaken van een belofte door pastoor Driessen.
- De kerk vormt een uiting van het religieus erfgoed van Plasmolen.
- Kunsthistorische waarde vanwege enkele religieuze objecten uit de wederopbouwperiode.

6.4.22 Grafheuvel Zevenbergen

Zuidoostelijk van de Zevenbergseweg in Plasmolen, aan de Mookerplas, zijn drie grafheuvels gevonden, vermoedelijk uit de periode Neolihicum t/m Bronstijd. Het gebied is aangewezen als AMK-terrein. Bovengronds zijn er geen sporen waarneembaar. Het gebied is volledig bebost

6.4.23 Urnenveld Lodewijkstraat (AMK)

Aan de Lodewijkstraat in De Bisselt zijn een urnenveld twee grafheuvels gevonden uit de vroege Ijzertijd. Het gebied is aangewezen als archeologisch monument. Het gebied is aangewezen als AMK-terrein. Bovengronds zijn er geen sporen waarneembaar.

6.4.24 Romeinse brug

Ter hoogte van Cuijk, zijn sporen teruggevonden van een oude Romeinse brug: 6 stenen pijlers en diverse houten delen. Deze resten stammen uit de 4e eeuw na Christus. De brug had een lengte van 450 meter. Het gebied is aangewezen als archeologisch monument. Het gebied is aangewezen als AMK-terrein. Bovengronds zijn er geen sporen waarneembaar.

6.4.25 Spoorlijn en brug

In de loop der tijd is de bebouwing langs de Maaslijn gesloopt. Het stationsgebouw en wachterswoningen zijn rond 1988 gesloopt. De woning aan de Heumensebaan 3 is het enigste overgebleven wachtershuis (zie beschrijving). De spoorbrug over de Maas is het andere overgebleven bouwwerk. De spoorbrug is in 1882 aangelegd en tijdens de Tweede Wereldoorlog opgeblazen. Kort na de Tweede Wereldoorlog is de brug herbouwd.

6.4.26 Bruggen en waterkering

Over de Mookse Molenbeek / Mookerplas liggen twee eenvoudige betonnen bruggen. Vanwege de aanwezigheid van bebouwing en beplanting langs respectievelijk de Cuijksesteeg en de Witteweg, vormen de bruggen fraaie uitzichtpunten over het water. Naast de brug in de Cuijksesteeg ligt nog een waterbouwkundig werk in de vorm van een waterkering (beweegbare deuren) die bij hoge waterstanden van de Maas gesloten kan worden.

6.4.27 Mookse Paviljoen

Het Mookse Paviljoen is een karakteristiek gebouwen van architect Dick van Woerkom en daarom bijzonder. Het betreft een voormalige expositieruimte welke tegenwoordig dienst doet als woning en werkplaats.

6.5 Waardering

De gebieden in de occupatielaag zijn beoordeeld op basis van de volgende criteria:

Architectuurhistorische waarden:

- Belangrijke plaats in Mookse architectuur- en/of bouwhistorie;
- Belangrijk in architectenstroming mate van herkenbaarheid en gaafheid;
- Bijzondere panden die de relatie met de bebouwde omgeving versterken (kerk, molen, stadhuis);
- Herkenbaarheid hoogwaardige architectuur uit bepaalde bouwperiode.

Stedenbouwkundige waarden

- Herkenbaarheid van stedenbouwkundige ontwikkelingen en landschappelijke patronen;
- Gebiedbepalende structuur en inrichting;
- Belangrijk onderdeel van stedenbouwkundige structuur (zichtlijn);
- Bijzonder onderdeel van historische infrastructuur (water, plein, park).

Ensemblewaarden

- Herkenbaar als uiting van een bepaalde maatschappelijke stroming (sociaal, economisch en/of geloof);
- Archeologische betekenis;
- Betekenis van het gebied als essentieel onderdeel van een groter geheel, dat cultuurhistorisch, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig van belang is;
- Betekenis van het gebied wegens de situering, verbonden met de ontwikkeling/uitbreiding van een streek, stad, dorp of wijk;
- betekenis wegens de wijze van verkaveling/inrichting/voorzieningen;bijzondere betekenis voor het aanzien van een streek, stad, dorp of wijk;
- de kwaliteit van de bebouwing en de historisch ruimtelijke relatie met groenvoorzieningen, wegen, wateren en/of bodemgesteldheid.

Cultuurhistorische waarde

- Stadshistorische betekenis: herkenbaarheid van de historische ontwikkeling Mook;
- Herkenbaar als uiting van bestuurlijke visie op landschappelijke en stedenbouwkundige ontwikkeling;
- Herkenbaar als uiting van een bepaalde maatschappelijke stroming (sociaal, economisch en/of geloof);
- Archeologische betekenis.

Zeldzaamheidswaarden

- Vanwege unieke ligging in de stad of binnen het landschap.

waarde 0

Het gebied heeft geen noemenswaardige waarde op bovenstaande criteria.

waarde 1

Het gebied heeft enige waarde op bovenstaande criteria.

waarde 2

Het gebied heeft een hoge waarde door op bovenstaande criteria.

6.5.1 Waarde 0

BG2. Zone naast Maaswaalkanaal

BK7. Planmatige uitbreidingen Mook / Molenhoek

BK9. Villabebouwing Plasmolen

BK11. Planmatige uitbreidingen Middelaar

BK12. Korendal bedrijfsterrein

BK13. Sportparken Mook en Middelaar

6.5.2 Waarde 1

BG1. Lierdal
BG3. Zevendal en Startsche Dal
BG6. Startsche Veld
BG9. De Bisselt
BG10. St Jansberg
BG11. Recreatiegebieden Plasmolen
BK4. Woningen langs de stuwwal (Mook)
BK5. Woningen langs de Maas (Mook)
BK6. Vrijstaande individuele bebouwing Mook/Molenhoek
BK8. Historische bebouwingslinten Plasmolen

6.5.3 Waarde 2

BK1. Bebouwing N271
BK2. Bebouwingslinten Molenhoek
BK3. Historische Kern Mook
BK10. Historische kern & bebouwingslinten Middelaar
BG4. Maasdal
BG5. Huis Middelaar
BG7. Landgoed Mookerheide
BG8. De Stuwwal

Hoofdstuk 7 Bronvermelding

- Limburgs Kwaliteitsmenu; provincie Limburg; Maastricht, januari 2010.
- Contourenatlas Nood- en Midden Limburg; provincie Limburg; Maastricht, 11 mei 2010.
- Landschapskader Noord- en Midden-Limburg; Grontmij / Royal Haskoning; 10 juli 2009.
- Regionale agenda: Bergen, Gennep, Mook en Middelaar (Gebiedsontwikkeling Maasduinen); Stuurgroep Visie gemeenten Bergen, Gennep, Mook en Middelaar; 24 november 2010.
- Sleutelproject N 271 'etalage' van de regio & Programma Verbindingen en Netwerken; gemeenten Bergen, Gennep, Mook en Middelaar; 24 november 2010.
- Regionale visie op wonen en voorzieningen; Companen; Arnhem, 2 januari 2011.
- Landschapsontwikkelingsplan gemeente Mook en Middelaar en gemeente Gennep; BTL Advies; Oisterwijk, 3 april 2009.
- Ontwerp Toekomstvisie Mook en Middelaar; Arcadis; 's-Hertogenbosch, 6 mei 2008.
- Op een terras langs de Maas; Raap Archeologisch Adviesbureau B.V. ; Weesp, april 2007.
- Welstandsnota gemeente Mook en Middelaar; Gelders Genootschap; Arnhem, februari 2004.
- Mook magnifiek aan de Maas: Centrumontwikkelingsplan; Concire; Rotterdam, november 2010.
- Structuurvisie Mookerplas en omgeving; Grounds landschap, stedenbouw; Ede, 21 september 2009.
- Structuurvisie Het Lierdal 2010-2020; BRO; Tegelen, 3 februari 2010.
- Structuurvisie De Bisselt; BRO; Tegelen, 18 maart 2010.
- Gemeentelijke monumentenlijst Mook en Middelaar.

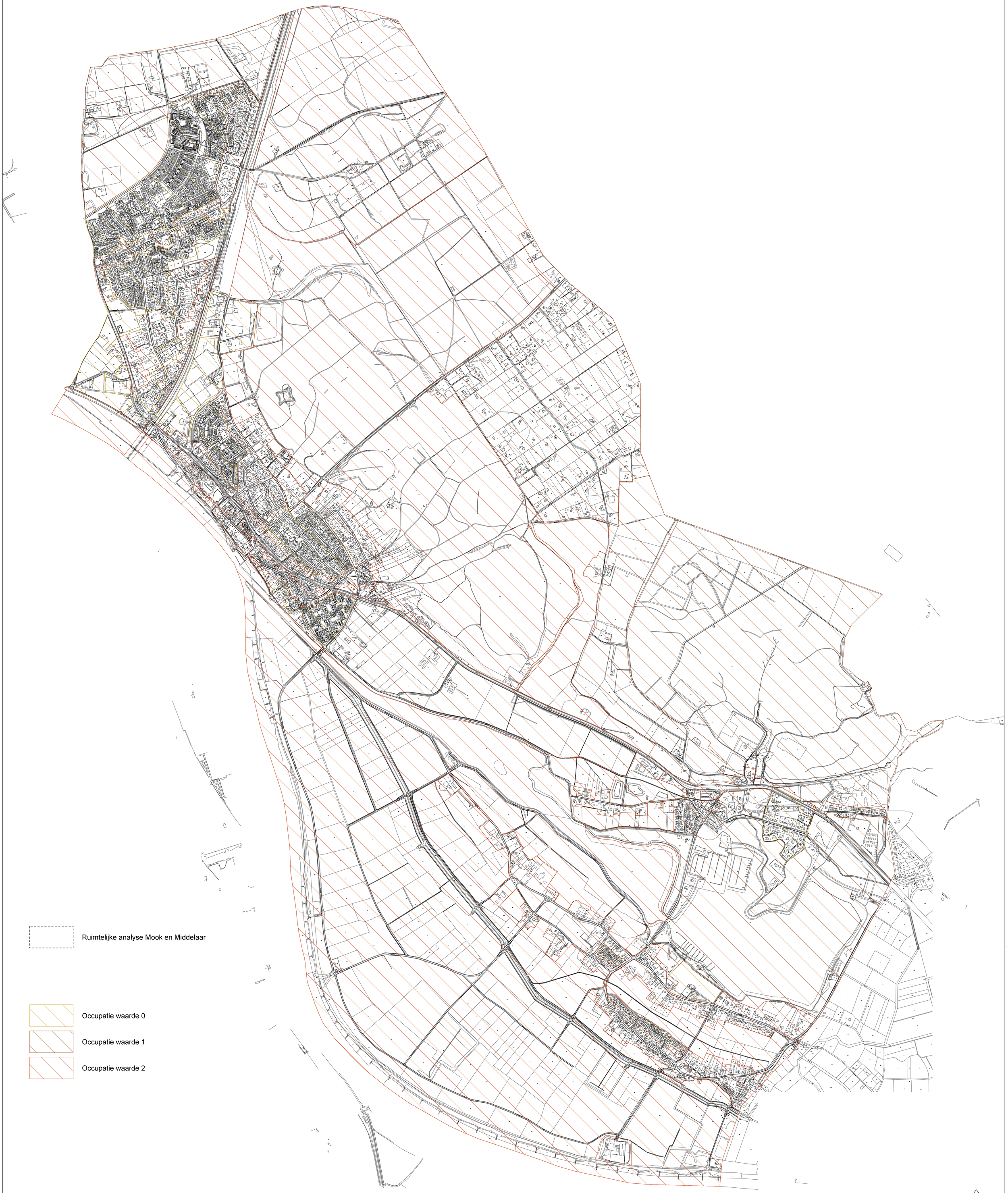
http://www.mookenmiddelaar.nl

http://portal.prvlimburg.nl/geo_dataportaal/viewer.do

http://www.geopaden.nl

Kaarten

Bijlage 1 Kaart occupatielaag

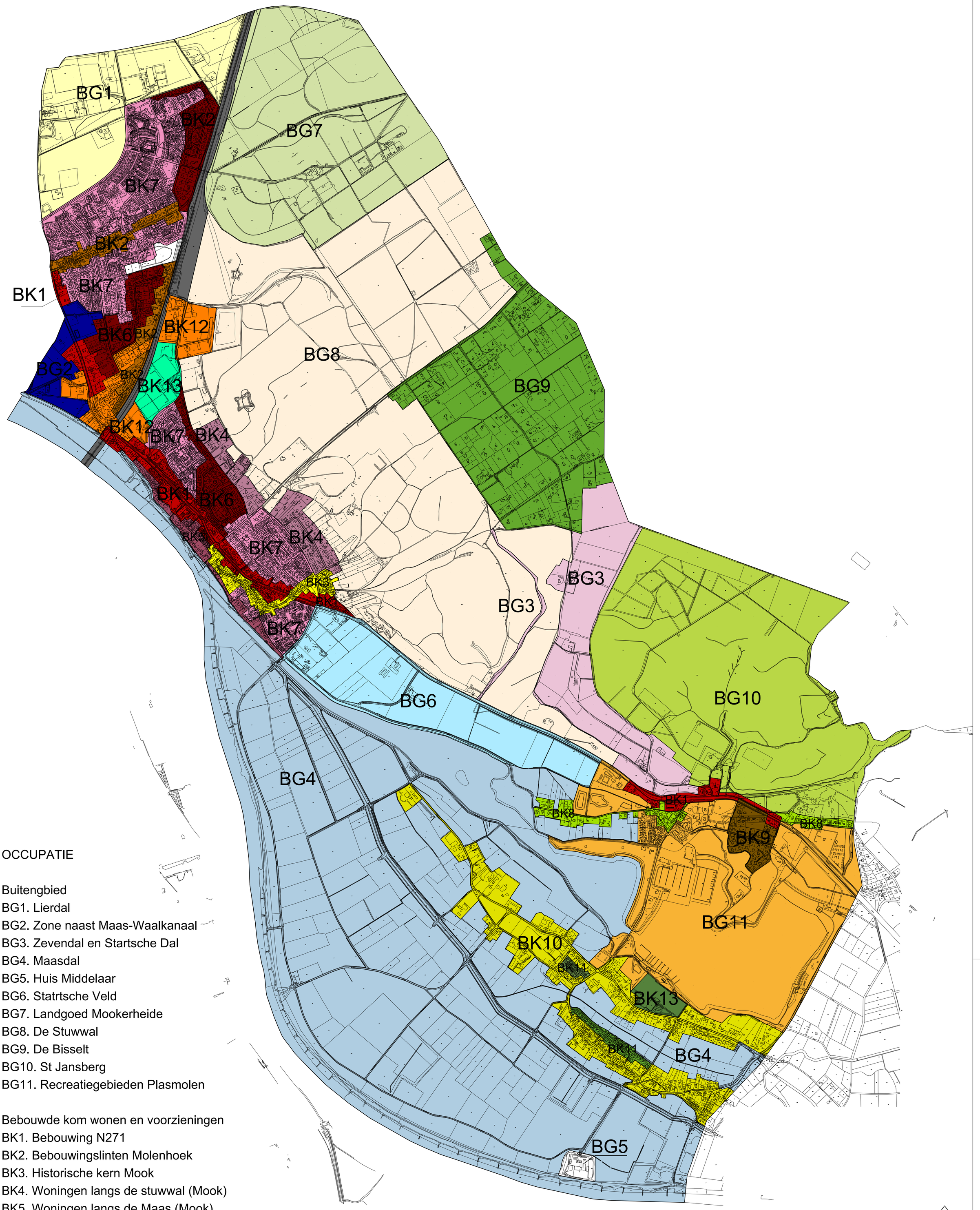

STEDENBOUW
LANDSCHAP
RUIMTELIJKE ORDENING

t. 038 421 68 00 | info@witpaard.nl | www.witpaard.nl

opdrachtgever	**Gemeente Mook en Middelaar**
betreft	Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar (Occupatie)
datum	20 april 2012
status	vastgesteld
schaal	1 : 10.000
ID plan	NL.IMRO.0944.sv11024arkmem-VA01
project nummer	0944001
getekend	Melissa Bredewold
bladnummer	1/1

WITPAARD

OCCUPATIE

Buitengbied
BG1. Lierdal
BG2. Zone naast Maas-Waalkanaal
BG3. Zevendal en Startsche Dal
BG4. Maasdal
BG5. Huis Middelaar
BG6. Statrtsche Veld
BG7. Landgoed Mookerheide
BG8. De Stuwwal
BG9. De Bisselt
BG10. St Jansberg
BG11. Recreatiegebieden Plasmolen

Bebouwde kom wonen en voorzieningen
BK1. Bebouwing N271
BK2. Bebouwingslinten Molenhoek
BK3. Historische kern Mook
BK4. Woningen langs de stuwwal (Mook)
BK5. Woningen langs de Maas (Mook)
BK6. Vrijstaande individuele bebouwing Mook/Molenhoek
BK8. Histrorische bebouwingslinten Plasmolen
BK7. Planmatige uitbreidingen Mook/Molenhoek
BK9. Villabebouwing Plasmolen
BK10. Historische kern & bebouwingslinten Middelaar
BK11. Planmatige uitbreidingen Middelaar

Bebouwde kom Bedrijven & sport
BK12. Korendal Bedrijfsterrein
BK13. Sportparken Mook en Middelaar

STEDENBOUW
LANDSCHAP
RUIMTELIJKE ORDENING

t. 038 421 68 00 | info@witpaard.nl | www.witpaard.nl

opdrachtgever	**Gemeente Mook en Middelaar**
betreft	Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar (Occupatie)
datum	01 februari 2012
status	concept
schaal	1 : 10.000
ID plan	NL.IMRO.0944.sv11024arkmem-VA01
project nummer	0944001
getekend	Melissa Bredewold
bladnummer	1/1

WITPAARD

Bijlage 2 Kaart netwerklaag

STEDENBOUW
LANDSCHAP
RUIMTELIJKE ORDENING

t. 038 421 68 00 | info@witpaard.nl | www.witpaard.nl

opdrachtgever	**Gemeente Mook en Middelaar**
betreft	Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar (Netwerk)
datum	20 april 2012
status	vastgesteld
schaal	1 : 10.000
ID plan	NL.IMRO.0944.sv11024arkmem-VA01
project nummer	0944001
getekend	Melissa Bredewold
bladnummer	1/1

WITPAARD

NETWERK

Gebieden
G1. Buitenplaats Jachtslot Mookerheide
G2. De Bisselt
G3. Bos en heidegebieden stuwwal
G4. Houtwallen Zevendal
G5. Habitatrichtlijngebied St. Jansberg
G6. De Mookerplas en omgeving
G7. Tochtgraaf
G8. Maasdal
G9. Maaskade

Structuren
S1. Historische wegenstructuur Molenhoek
S2. Maaslijn
S3. Nijmegen - Maastricht (N271)
S4a. Mook - Groesbeek
S4b. Molenhoek Groesbeek
S5. Historische wegenstructuur Mook
S6. Historische wegenstructuur Plasmolen
S7. Waterlopen en rivierdijk
S8. Oude Romeinse route via Middelaar
S9. Historische wegenstructuur Middelaar
S10. Maas

STEDENBOUW
LANDSCHAP
RUIMTELIJKE ORDENING

t. 038 421 68 00 | info@witpaard.nl | www.witpaard.nl

opdrachtgever	**Gemeente Mook en Middelaar**
betreft	Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar (Netwerk)
datum	01 februari 2012
status	concept
schaal	1 : 10.000
ID plan	NL.IMRO.0944.sv11024arkmem-VA01
project nummer	0944001
getekend	Melissa Bredewold
bladnummer	1/1

WITPAARD

Bijlage 3 Kaart ondergrondlaag

Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar

Ondergrond waarde 0

Ondergrond waarde 1

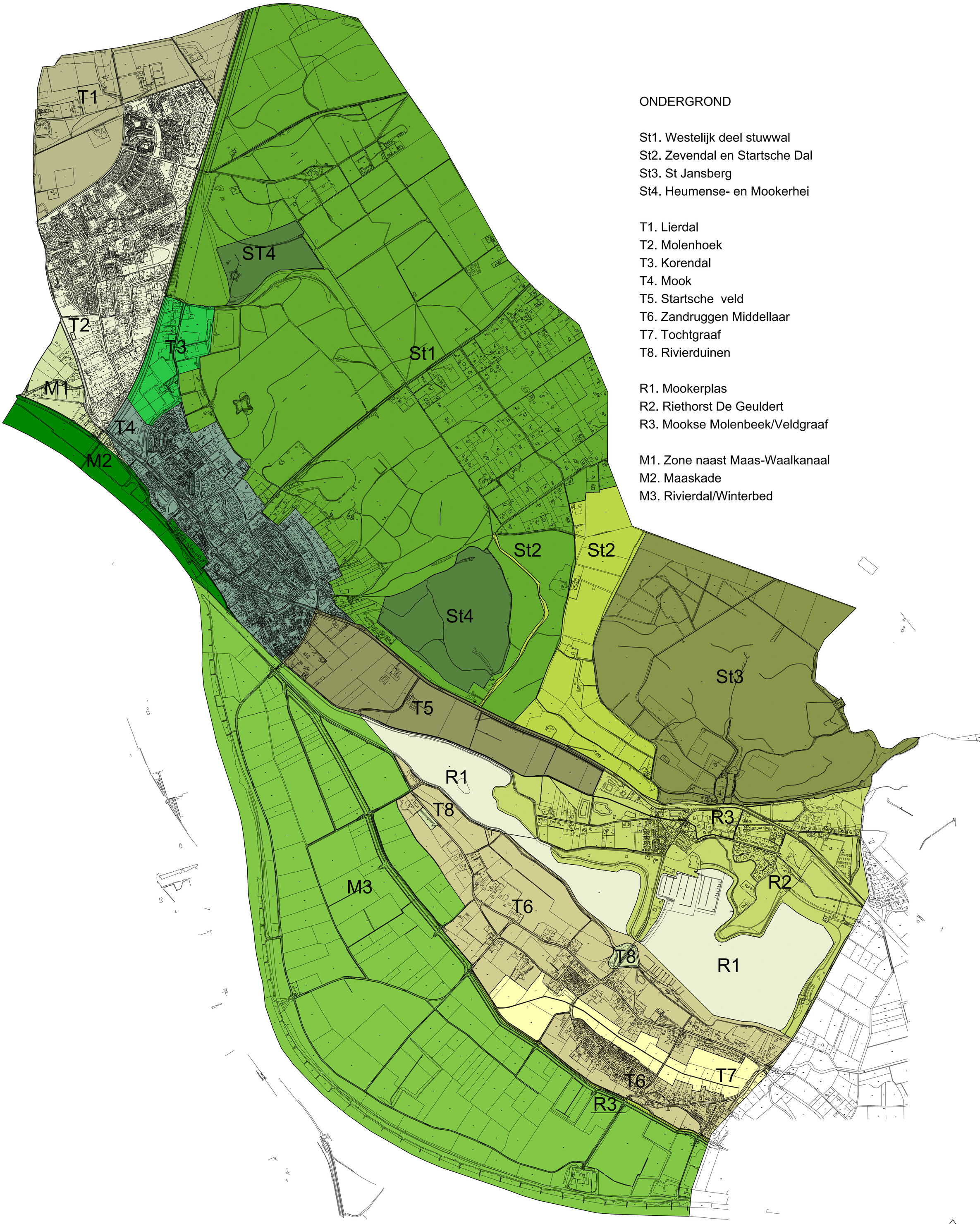
Ondergrond waarde 2

STEDENBOUW
LANDSCHAP
RUIMTELIJKE ORDENING

t. 038 421 68 00 | info@witpaard.nl | www.witpaard.nl

opdrachtgever	**Gemeente Mook en Middelaar**
betreft	Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar (Ondergrond)
datum	20 april 2012
status	vastgesteld
schaal	1 : 10.000
ID plan	NL.IMRO.0944.sv11024arkmem-VA01
project nummer	0944001
getekend	Melissa Bredewold
bladnummer	1/1

WITPAARD

ONDERGROND

St1. Westelijk deel stuwwal
St2. Zevendal en Startsche Dal
St3. St Jansberg
St4. Heumense- en Mookerhei

T1. Lierdal
T2. Molenhoek
T3. Korendal
T4. Mook
T5. Startsche veld
T6. Zandruggen Middellaar
T7. Tochtgraaf
T8. Rivierduinen

R1. Mookerplas
R2. Riethorst De Geuldert
R3. Mookse Molenbeek/Veldgraaf

M1. Zone naast Maas-Waalkanaal
M2. Maaskade
M3. Rivierdal/Winterbed

STEDENBOUW
LANDSCHAP
RUIMTELIJKE ORDENING

t. 038 421 68 00 | info@witpaard.nl | www.witpaard.nl

opdrachtgever	**Gemeente Mook en Middelaar**
betreft	Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar (Ondergrond)
datum	01 februari 2012
status	concept
schaal	1 : 10.000
ID plan	NL.IMRO.0944.sv11024arkmem-VA01
project nummer	0944001
getekend	Melissa Bredewold
bladnummer	1/1

WITPAARD

Vaststellingsbesluit

B&W BESLUIT

Onderwerp:
Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar

Het college van B&W van de gemeente Mook en Middelaar;

Gelezen het B&W advies van 8 mei 2012;

BESLUIT:

1. De 'Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar' vast te stellen overeenkomstig het bij het B&W advies gevoegde exemplaar met in achtneming van een aantal wijzigingen. Deze wijziging zijn opgenomen in Bijlage 1 van dit besluit.

Aldus besloten door het College van B&W van de gemeente Mook en Middelaar in zijn vergadering van 8 mei 2012.

Mook, 8 mei 2012,

Het college van Burgemeester en Wethouders,

De secretaris,

J.M.G. Smits – de Kinkelder

De burgemeester,

Drs. R.J. Persoon

BIJLAGE 1: OVERZICHT AANPASSINGEN OP DE 'RUIMTELIJKE ANALYSE MOOK EN MIDDELAAR'.

1. De 'Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar' is geen structuurvisie zoals bedoeld in de Wro, maar dient gezien te worden als een visiedocument. Dit zal in de tekst worden aangepast;
2. In Bijlage 1 van de 'Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar' staat de kaart met de waardeaanduiding voor de occupatielaag. Deze kaart zal worden aangepast zodat de verschillende waarden duidelijker leesbaar zijn;
3. In Bijlage 2 van de 'Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar' staat de kaart met de waardeaanduiding voor de netwerklaag. Deze kaart zal worden aangepast zodat de verschillende waarden duidelijker leesbaar zijn;
4. In de voorgelegde 'Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar' is geen voorwoord opgenomen. Onderstaande tekst zal worden toegevoegd in de 'Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar'.

Voorwoord

De gemeente Mook en Middelaar heeft in het verleden weinig tot geen beleid gehad ten aanzien ruimtelijke kwaliteit en/of beeldkwaliteit. Dit heeft ertoe geleid dat op ad hoc basis meegewerkt is aan bouwinitiatieven die alleen op welstandsniveau (en dus alleen op kavelniveau) werden beoordeeld. Hierdoor zijn oude structuren en cultuurhistorisch waardevolle elementen aangetast of misschien zelfs wel verdwenen.

Om dit tegen te gaan is binnen de gemeente Mook en Middelaar een proces gestart wat er toe moet leiden dat niet alleen de huidige ruimtelijke kwaliteit beter wordt geconserveerd, maar daarnaast de ruimtelijke kwaliteit moet versterken. Om te komen tot deze beleidsdoelstelling is bepaald dat er drie stappen ondernomen moesten worden. Ten eerste is de commissie ruimtelijke kwaliteit binnen de gemeente Mook en Middelaar ingesteld. Deze commissie geeft een onafhankelijk advies over nieuwe ruimtelijke initiatieven. Hierdoor ontstaat er oog voor de ruimtelijke kwaliteit. Ten tweede is afgesproken dat er voor de gehele gemeente Mook en Middelaar een 'ruimtelijke analyse' wordt opgesteld. In deze ruimtelijke analyse zijn de cultuurhistorische, landschappelijke en ruimtelijke elementen vastgelegd en (gemotiveerd) beoordeeld middels een waardering. Ten derde zal de gemeente Mook en Middelaar als vervolg op de 'ruimtelijke analyse' aan de slag gaan met een nieuwe welstandsnota. De 'ruimtelijke analyse' zal als basis moeten gaan fungeren voor de welstandsnota.

De 'Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar' is bedoeld als beleidsdocument op basis waarvan nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen getoetst kunnen worden. Daarnaast kan de analyse gebruikt worden als basis voor toekomstige ruimtelijke beleidsdocumenten. Naast het praktisch gebruik geeft de 'Ruimtelijke analyse Mook en Middelaar' een goed inzicht in de ruimtelijke kwaliteiten van de gemeente Mook en Middelaar. In de analyse wordt aan de hand van de lagenbenadering de verschillende deelgebieden van de gemeente Mook en Middelaar omschreven. De ruimtelijke analyse kan tevens gezien worden als een naslagwerk Bij het lezen van de analyse blijkt eens te meer dat de gemeente Mook en Middelaar een zeer divers grondgebied heeft met over het algemeen een hoge ruimtelijke kwaliteit.